

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Bc. Sandra Červenková

**Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení a
rozhodnutí o schválení oddlužení**

Diplomová práce

Olomouc 2015

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení a rozhodnutí o schválení oddlužení*“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Hrdlívě, dne

.....
Bc. Sandra Červenková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Mgr. Ingrid Kovářové Kochové, Ph.D, vedoucí mé diplomové práce, JUDr. Vlastě Skálové, advokátce, od které se mám stále co učit, JUDr. Petře Večeřové, soudkyni Krajského soudu v Praze a dalším odborníkům, kteří se mně s ochotou věnovali a předali mně cenné rady a informace. Děkuji též své rodině za perfektní zázemí, které mně poskytli a za trpělivou a láskyplnou péči.

Seznam použitých zkratek

Důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu

Důvodová zpráva k návrhu zákona o úpadku a způsobech jeho řešení

Důvodová zpráva

Důvodová zpráva k zákonu č. 334/2012 Sb., změna insolvenčního zákona a občanského soudního řádu

Insolvenční zákon či IZ

zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Občanský soudní řád či OSŘ

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Občanský zákoník či NOZ

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Novela či revizní novela

zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška o odměně IS

Vyhláška č. 313/2007 o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Zákon o konkursu a vyrovnání či ZKV

zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

Živnostenský zákon

zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Obsah

1	Úvod	6
2	Rozhodnutí o insolvenčním návrhu	9
3.	Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení	14
3.1.	Zamítnutí, odmítnutí a zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení.....	14
3.2.	Povolení oddlužení	18
3.3.	Náležitosti usnesení o úpadku spojené s povolením o oddlužení	20
3.3.1	Povolení oddlužení podnikajícím fyzickým osobám.....	22
3.3.2	Povolení společného oddlužení manželů.....	29
3.3.3.	Povolení oddlužení cizímu státnímu příslušníkovi a občanovi Evropské unie v ČR	34
4.	Projednání způsobu oddlužení a hlasování nebo rozhodnutí o jeho přijetí	37
5.	Rozhodnutí o schválení oddlužení	40
5.1.	Náležitosti usnesení o schválení oddlužení.....	40
6.	Možnost využití alternativního řešení sporu při předcházení úpadku a v rámci oddlužení	44
7.	Srovnání právní úpravy s úpravou v Anglii	48
8.	Závěr	52
9.	Summary	54
10.	Seznam použitých pramenů	56
	Abstrakt	65
	Abstract	65
	Seznam klíčových slov	66

1 Úvod

Dne 1. ledna 2008 nabyl účinnosti zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a jeho řešení (insolvenční zákon) a do českého právního řádu byl zaveden „v reakci na vzrůstající zadlužování spotřebitelů a v souladu s již zavedeným trendem v severoatlantických státech“¹ nový institut „oddlužení“ hojně využívaný dlužníky, především spotřebiteli, kteří aktivně chtějí umořovat svůj dluh u více věřitelů. V důvodové zprávě je dále uvedeno, že: „*Institut oddlužení preferuje sociální účel před ekonomickým, umožňuje dlužníku nový start a motivuje ho k aktivnímu zapojení se do umořování svého dluhu vůči věřitelům.*“² Oddlužení je vedle konkursu a reorganizace jeden ze způsobů řešení úpadku dlužníka.³ Oddlužení je způsob úpadku, který je dlužníky nejvíce využíván a meziročně o něj žádá stále více dlužníků⁴, jak je ostatně patrné i z níže uvedeného přehledu.

<i>Rok</i>	<i>Počet insolvenčních návrhů spojených s návrhem na povolení</i>	<i>Počet povolených oddlužení</i>	<i>Počet schválených oddlužení -plněním splátkového kalendáře -zpeněžením majetkové podstaty</i>	<i>Počet zrušených schválených oddlužení</i>
<i>1.a 2. čtvrtletí roku 2014</i>	<i>15424</i>	<i>12838</i>	<i>11340 384</i>	<i>344</i>
<i>2013</i>	<i>30213</i>	<i>22063</i>	<i>18803 572</i>	<i>398</i>
<i>2012</i>	<i>25785</i>	<i>17985</i>	<i>14291 414</i>	<i>211</i>
<i>2011</i>	<i>18021</i>	<i>11614</i>	<i>9238 183</i>	<i>109</i>
<i>2010</i>	<i>10014</i>	<i>5902</i>	<i>4584 82</i>	<i>56</i>

¹ Viz důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu str. 1 a 2.

² Tamtéž

³ Za zvláštní způsoby řešení úpadku je považován úpadek finančních institucí a nepatrný konkurs.

⁴ K tomu srov. KISLINGEROVÁ, Eva, RICHTER, Tomáš, SMRČKA, Luboš a kol. *Insolvenční praxe v České republice. V období 2008-2013*. 1. Vydání. Praha: C.H. BECK, 2013. s. 42 a násl.

2009	3744	2164	1592 30	30
2008	1693	646	464	Statistika neuvádí

Zdroj: Statistika ISIR⁵

V úpadku se dlužník nachází v případě, kdy jsou kumulativně splněny tyto podmínky: mnohost věřitelů, existence peněžitých závazků po dobu delší než 30 dnů po splatnosti a neschopnost dlužníka tyto závazky plnit.⁶ Zpravidla oddlužení využívají fyzické osoby, které nemají dluhy z podnikání, ale dlužníkem žádajícím o oddlužení může být i právnická osoba, „*kteřa podle zákona není považována za podnikatele⁷ a současně nemá dluhy z podnikání⁸*“. Pokud se dlužník dostane do platební neschopnosti, nebo zde s ohledem na všechny okolnosti existuje důvodný předpoklad, že dlužník nebude včas a řádně plnit podstatnou část svých peněžitých závazků⁹, může dlužník požádat insolvenční soud o řešení jeho tíživé finanční situace oddlužením a to za předpokladu, že svůj návrh na povolení oddlužení podá spolu s insolvenčním návrhem, případně tento návrh podá nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy mu byl insolvenční návrh podaný jinou osobou doručen.¹⁰

Oddlužení, známé také jako tzv. osobní bankrot slouží ke zvyšování ochrany spotřebitele v případech, kde by měl konkurs tvrdé následky. Pokud insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení¹¹ splňuje všechny náležitosti stanovené zákonem a to zejména náležitosti uvedené v § 391 odst. 1 až 3 IZ a § 392 odst. 1 až odst. 4 IZ (u společného oddlužení manželů musí návrh dále splňovat i náležitosti dané § 394a IZ), a zároveň pokud insolvenční soud nebude postupovat dle § 393, § 394 a § 395 IZ, bude oddlužení povoleno usnesením insolvenčního soudu.

Rozhodnutí insolvenčního soudu o oddlužení a rozhodnutí o schválení oddlužení jsou stěžejním obsahem této práce. Cílem této práce je ověřit si hypotézu, zda revizní novela insolvenčního zákona má pozitivní vliv na účastníky oddlužení a to ve fázi rozhodnutí o oddlužení a při schválení oddlužení. K naplnění cílů této práce bude použita zejména metoda deskriptivní a to vedle analýzy procesních předpisů a analýzy aktuálních soudních rozhodnutí. Tato práce si dále klade za cíl odpovědět na otázky dosud judikatorně neřešené a dále na

⁵ Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>

⁶ Viz ustanovení § 3 IZ.

⁷ Definici podnikatele nalezneme v ustanovení § 420 a § 421 občanského zákona.

⁸ Viz ustanovení § 389 odst. 1 písm. a) IZ.

⁹ Blíže viz § 3 odst. 4 IZ.

¹⁰ Viz § 390 odst. 1 věta 2 IZ.

¹¹ Případně návrh na povolení oddlužení podaný dlužníkem jako reakce na insolvenční návrh věřitele.

otázky, které z textu insolvenčního zákona nevyplývají. Jsem si vědoma, že není možné popsat a analyzovat všechny možné rozhodnutí týkající se této problematiky, či hypoteticky hledat řešení pro možné nejasnosti, které mohou vzniknout a bohužel jak bude patrné z této práce i vznikají výkladem zákona, proto se chci zejména zaměřit na postavení věřitelů a dlužníků v rámci rozhodnutí o povolení oddlužení a rozhodnutí o schválení oddlužení. I přesto, že se jedná o velice aktuální otázky, troufám si tvrdit, že odborná literatura týkající se této problematiky dosud na českém trhu absentuje. Při zpracování práce jsem z tohoto důvodu pracovala v převážné většině s judikaturou, která v mnohých případech a v rozporu se svým účelem nesjednocuje rozhodovací praxi soudů a účastníci řízení si mnohdy, v rozporu se zásadou *stare decisis*, nemohou být vždy jistí, jak jejich případ dopadne.¹²

Čtenář se v práci seznámí se způsoby rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení a s aktuální rozhodovací praxí. Ve své práci chci zhodnotit současnou právní úpravu a navrhnout možnou budoucí úpravu dle *lege ferenda*. Ve své práci chci dále reflektovat novelu insolvenčního zákona zákonem č. 294/2013 Sb. a to zejména novou úpravu společného návrhu manželů na povolení oddlužení a možnost oddlužení pro fyzické a právnické osoby nepodnikatele. V závěrečné části práce chci provést komparatistiku s úpravou anglickou a to konkrétně s Anglií, kde dlužníci mohou využít *Individual Voluntary Arrangement* případně *Debt relief orders* svým obsahem oddlužení známému u nás velice podobná.

¹² K tomu srov. § 13 NOZ.

2 Rozhodnutí o insolvenčním návrhu

Od návrhu na povolení oddlužení je nutné odlišovat insolvenční návrh, který může být podán jak dlužníkem, tak věřitelem v případech, kdy je dlužník v úpadku či v hrozícím úpadku. Protože insolvenční návrh je součástí návrhu na povolení oddlužení, bude se níže věnovat i samotnému insolvenčnímu návrhu.

Insolvenční návrh musí splňovat jak obecné náležitosti podání dle § 42 odst. 4 o.s.ř., tak náležitosti zvláštní, mezi které patří vymezení insolvenčního věřitele, insolvenčního dlužníka (popřípadě označení jejich zástupců), uvedení rozhodujících skutečností osvědčující úpadek případně hrozící úpadek dlužníka, označení důkazů a petit. Pokud je insolvenčním navrhovatelem věřitel, musí prokázat a uvést skutečnosti, ze kterých vyplývá oprávnění podat insolvenční návrh.¹³ Svou aktivní legitimaci prokáže insolvenční věřitel doložením splatné pohledávky vůči dlužníkovi a k insolvenčnímu návrhu zároveň přiloží přihlášku pohledávky, pokud se tato pohledávka do insolvenčního řízení přihlašuje.¹⁴ V případě, že zákon nestanoví jinak, pak pohledávky, které jsou za majetkovou podstatou nebo pohledávky jim na roveň postavené se uplatní přímo vůči osobě s dispozičními oprávněními; povinným, resp. žalovaným zde nebude dlužník, ale insolvenční správce.¹⁵ Pokud je insolvenčním navrhovatelem dlužník, musí k návrhu připojit seznam majetku včetně svých pohledávek s uvedením svých dlužníků (dále jen "seznam majetku"), seznam svých závazků včetně věřitelů (dále jen "seznam závazků"), v neposlední řadě i seznam svých zaměstnanců a listiny dokládající úpadek nebo hrozící úpadek dle § 104 IZ. Tyto seznamy pak bude dlužník předkládat i v případě, kdy není insolvenčním navrhovatelem, ale insolvenční navrhovatel má vůči dlužníkovi vykonatelnou pohledávku.¹⁶ Povinnost předložit k insolvenčnímu návrhu věřitele výše zmíněné seznamy dlužníkem může být stanovena i soudem a dlužník se proti tomuto rozhodnutí nemůže odvolat.¹⁷

¹³ K tomu srov. § 105 IZ.

¹⁴ K tomu více § 105 IZ a Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. prosince 2001, sp. zn. 29 NSČR 14/2011.

¹⁵ Blíže viz § 203 odst. 1 IZ. K uplatnění pohledávek blíže KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související : Nařízení Rady (ES) o úpadečném řízení : komentář*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2008, s. 259 uvádí: „Nebude-li pohledávka za majetkovou podstatou nebo pohledávka na roveň jí postavená uhrazena insolvenčním správcem dobrovolně, bude se věřitel domáhat uspokojení žalobou na plnění dle § 80 písm. b) o. s. ř. Věcná příslušnost soudu k rozhodnutí o žalobě věřitele proti insolvenčnímu správci se bude řídit § 9 odst. 1 a odst. 3 písm. r) o. s. ř.. Místní příslušnost pro spory o pohledávky uvedené v § 168 a 169 se bude řídit čtvrtým odstavcem § 85 o. s. ř. Úprava příslušnosti soudu pro vedení incidenčních sporů vymezených v § 159 nebude užita.“

¹⁶ K tomu blíže § 128 odst. 3 IZ.

¹⁷ V případě, kdy dlužník nepředloží seznamy na požádání soudu, zákon s tímto spojuje fikci, že dlužník není schopen plnit své peněžité závazky. § 3 odst. 2 písm. d) IZ.

Insolvenčním návrhem, který je doručen věcně příslušnému soudu¹⁸, je zahájeno insolvenční řízení. K insolvenčnímu návrhu soud nebude přihlížet dle § 97 odst. 2 IZ, pokud bude absentovat úředně ověřený podpis osoby, která jej podala případně, nebude-li podepsaný jejím uznávaným elektronickým podpisem, je-li návrh touto osobou zaslán, nebo nebude-li zaslán prostřednictvím její datové schránky.¹⁹

Jestliže pro formální nedostatky insolvenčního návrhu nelze pokračovat v řízení, insolvenční soud návrh odmítne. Odmítnutí insolvenčního návrhu je procesním rozhodnutím soudu, ve kterém nelze aplikovat § 43 o.s.ř., tzn. vyzvat navrhovatele k odstranění nedostatků, které brání v projednání věci. Soud vyrozumí navrhovatele o odmítnutí insolvenčního návrhu neprodleně nejpozději však do sedmi dnů od podání insolvenčního návrhu.²⁰ Tato lhůta je pořádková, avšak neodmítnutí insolvenčního návrhu může založit odpovědnost státu způsobenou nesprávným úředním postupem.²¹ Usnesení o odmítnutí insolvenčního návrhu bude zvlášť doručeno dlužníku a insolvenčnímu navrhovateli, pokud insolvenčním navrhovatelem nebyl dlužník. Pouze insolvenční navrhovatel se může proti tomuto rozhodnutí odvolat. Soud odmítne i návrh, který je zjevně bezdůvodný a to pod sankcí pořádkové pokuty až ve výši 50.000,-Kč. Pořádková pokuta si klade za cíl odradit navrhovatele, aby svým insolvenčním návrhem sledoval pouze své zájmy, aniž by měl v úmyslu řešit úpadek dlužníka. Zjevnou bezdůvodnost insolvenčního návrhu lze posuzovat tehdy, pokud je insolvenční návrh bezvadný a lze jej projednat, tj. nejsou zde důvody pro odmítnutí dle § 128 IZ a 128a.²² V souladu s ustanovením § 128a odst. 3 IZ však nelze sankcionovat navrhovatele, který podal insolvenční návrh, který pro své vady nelze projednat, a nebo věřitele, který chtěl insolvenčního dlužníka poškodit na dobrém jménu a způsobit mu svým jednáním újmu. Takovýto dlužník může využít obrany proti tzv. šikanóznímu insolvenčnímu návrhu dle § 147 IZ.²³ Zpravidla lze však insolvenční návrhy považovat za důvodné a dle JUDr. Petry Večeřové, soudkyně Krajského soudu v Praze dochází k sankcionování navrhovatele zřídka.

¹⁸ Věcně příslušný soud se určí dle § 7a IZ. Příslušný bude krajský soud, případně Městský soud v Praze. Místní příslušnost vymezuje § 7b IZ.

¹⁹ Novelou insolvenčního zákona z. č. 294/2013 Sb. jsou výslovně vyjmenovány požadavky na podpis insolvenčního návrhu a zmocnění k jeho podání. K tomu více důvodová zpráva k ustanovení § 97 IZ, s.123.

²⁰ K tomu blíže §128 odst. 1 IZ.

²¹ Srov. s komentářem K § 128 IZ : KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související : Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení : komentář*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2008. s. 158.

²² K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.ledna 2010 ve věci: KSBR 37 INS 294/2008, sp. zn.: 29 NSČR 1/2008-A.

²³ Viz Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci: KSOS 34 INS 31524/2012 ze dne 16. dubna 2013, sp.zn.: 2VSOL 202/2013-A-13.

Novelou insolvenčního zákona je zapovězena možnost zamítnout insolvenční návrh pro nedostatek majetku insolvenčního dlužníka.²⁴ Zamítnutí insolvenčního návrhu z tohoto důvodu bylo předmětem kritiky v důvodové zprávě k ustanovení § 144 IZ, kdy bylo toto zamítnutí považováno za „nesystémové“.

Protože je insolvenční řízení²⁵ v této fázi návrhové řízení sporné, je dispozice s řízením zcela v rukou navrhovatele. Navrhovatel může vzít návrh na zahájení řízení zpět „a to až do vydání rozhodnutí o úpadku nebo do právní moci jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu“²⁶, jinak toto zpětvzetí nebude účinné. Insolvenční soud pak řízení zastaví. Povinnou náležitostí zpětvzetí insolvenčního návrhu není již úředně ověřený podpis osoby, která jej podala nebo podání zpětvzetí v elektronické podobě jejím uznávaným elektronickým podpisem případně zaslání prostřednictvím její datové schránky, jako tomu je u insolvenčního návrhu. Nabízí se otázka, zda nemůže docházet k zpětvzetí insolvenčního návrhu i jinou osobou než navrhovatelem a to například za účelem provedení zahájené exekuce, neboť s ohledem na účinky insolvenčního zákona, exekuci v době trvání insolvenčního řízení nelze provést.

Zpětvzetí ani odmítnutí návrhu nebrání novému projednání věci a nejedná se o překážku rei iudicate. Avšak v případě, kdy dojde ke zpětvzetí insolvenčním věřitelem jako navrhovatelem, může být jím podán insolvenční návrh pro tutéž pohledávku až po uplynutí šesti měsíců ode dne jeho zpětvzetí.²⁷ Důvodem toho zákazu je snaha o zamezení tlaku na dlužníka s cílem dosáhnout plnění. Naproti tomu jakákoli lhůta pro opětovné zahájení insolvenčního řízení po zpětvzetí insolvenčního návrhu dlužníka v zákoně zcela absentuje. Domnívám se, že toto řešení není šťastné. Ne zřídka se zejména do revizní novely stávalo, že bylo insolvenční řízení zneužíváno u dlužníků, jejichž majetek byl postižen výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Tito dlužníci opětovně podávali insolvenční návrh s cílem zabránit prodeji jejich majetku. Revizní novelou byl částečně tento nedostatek v zákoně odstraněn, když byla insolvenčnímu soudu přiznána možnost omezit některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení²⁸ včetně revize ustanovení § 147 IZ umožňující sankcionování

²⁴ V případě, kdy dlužníkův majetek nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení, bude možno postupovat dle ustanovení § 314 a 315 IZ o nepatrném konkursu.

²⁵ Insolvenční řízení jako takové lze považovat za hybridní řízení, neboť se nejedná ani o řízení čistě sporné, ani o řízení nesporné. K tomu názoru se mimo jiné kloní i JUDr. Zdeněk Krčmář, předseda senátu Nejvyššího soudu a hlavní zpracovatel velké systémové novely insolvenčního zákona. V odborné literatuře však můžeme nalézt i odlišný názor – např. STAVINOHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003, s. 154 – 155.

²⁶ Viz § 129 odst. 1 IZ.

²⁷ Viz § 129 odst. 2 IZ.

²⁸ § 109 odst. b) a c) IZ.

dlužníka.²⁹ V odborné veřejnosti můžeme nalézt různé názory na pozastavení účinků vydáním předběžného opatření podle § 82 odst. 2 písm. b) IZ, kterým by insolvenční soud omezil účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení a soudnímu exekutorovi umožnil nařízení a provedení dražby. Dle JUDr. Jaroslava Bureše³⁰ je nutné nejprve zkoumat, zda jsou splněny podmínky pro vyhovění insolvenčního návrhu, potažmo návrhu na povolení oddlužení, v případě, kdy jsou zde dány důvody pro odmítnutí návrhu má tento procesní úkon soudu přednost před vydáním předběžného opatření. Dle JUDr. Františka Kučery³¹ a JUDr. Petry Večeřové se důvodnému předběžnému opatření vyhoví s tím, že po provedení dražby bude výtěžek dražby deponován u soudního exekutora a to do doby, než bude o insolvenčním návrhu rozhodnuto. Osobně se domnívám, že oba postupy mají své opodstatnění a relevantní roli pro užití jednoho či druhého bude jistě hrát časová prodleva mezi případnou dražbou a podáním insolvenčního návrhu.

Insolvenční návrh může vzít zpět i věřitel, který tak činí zpravidla z důvodu, že dlužník svůj splatný dluh plně uhradil. Pokud insolvenční věřitel doložil splatnou pohledávku a tímto prokázal, že dlužník není schopen plnit své dluhy, pak i přesto, že dlužník svou pohledávku plně uhradil, nelze bez dalšího uzavřít, že insolvenční návrh byl neopodstatněný. Věřiteli se vrátí záloha na krytí nákladů insolvenčního řízení a při podpůrném využití § 146 odst. 2 o.s.ř by věřiteli měla též náležet náhrada nákladů řízení. Insolvenční dlužník by měl být v případě pochybností, zda byl insolvenční návrh podán po právu či nikoliv, též povinen k úhradě vzniklých nákladů insolvenčního řízení.³²

V případě plurality insolvenční navrhovatelů, soud rozhoduje o každém insolvenčním návrhu na dlužníka samostatně.

Pokud nebyl insolvenční návrh odmítnut, nebo řízení o něm nebylo zastaveno insolvenční soud o návrhu rozhodne. Je-li insolvenční návrh podán jinou osobou než dlužníkem lze bez ústního jednání rozhodnout o insolvenčním návrhu, kterému nikdo neodporoval, jen pokud bude návrhu zcela vyhověno případně „*o něm lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí.*“³³

²⁹ Srov. také Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.září 2008 ve věci: KSBR 40 INS 2487/2008, sp. zn.: 2 VSOL 119/2008-A.

³⁰ Předseda Vrchního soudu v Praze, člena stálé skupiny Ministerstva spravedlnosti pro insolvenční právo a mimo jiné i autora komentáře k insolvenčnímu zákonu.

³¹ Předseda Vrchního soudu v Praze a autor komentáře k insolvenčnímu zákonu.

³² Viz důvodová zpráva k § 130 IZ.

³³ Viz ustanovení § 133 odst. 1 IZ.

Je-li zjištěno, že dlužník je v úpadku nebo v hrozícím úpadku insolvenční soud rozhodne usnesením o úpadku.³⁴ Úpadek nemusí být vždy dokázán, avšak musí být osvědčen. Za skutečnosti osvědčené se považují skutečnosti a tvrzení uvedené v insolvenčním návrhu. Soud v souladu s ustanovením § 86 IZ provádí „...i jiné důkazy potřebné k osvědčení dlužníkova úpadku nebo jeho hrozícího úpadku, než byly účastníky navrhovány.“ Platí, že: "Úsudek soudu o úpadku dlužníka je vždy úsudkem pravděpodobnostním (byť je žádoucí, aby se co nejvíce blížil jistotě)".³⁵

³⁴ Dle ustanovení § 136 odst.2 IZ musí rozhodnutí o úpadku obsahovat tyto obligatorní náležitosti: „a) výrok o tom, že se zjišťuje úpadek dlužníka nebo jeho hrozící úpadek, b) výrok, jímž insolvenční soud ustanovuje insolvenčního správce, c) údaj o tom, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku, d) výzvu, aby věřitelé, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, tak učinili ve lhůtě 2 měsíců, s poučením o následcích jejího zmeškání, e) výzvu, aby věřitelé insolvenčnímu správci neprodleně sdělili, jaká zajišťovací práva uplatní na dlužnických věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách, s poučením, že jinak mohou odpovídat za škodu nebo jinou újmu vzniklou tím, že do majetkové podstaty nebude včas sepsán majetek dlužníka sloužící k zajištění, nebo tím, že nebudou včas zjištěna zajišťovací práva; to neplatí, jsou-li tato zajišťovací práva zřejmá z veřejného seznamu, f) výrok, jímž se určí místo a termín konání schůze věřitelů a přezkumného jednání, g) výrok, jímž se uloží dlužníku, který tak dosud neučinil, aby ve stanovené lhůtě sestavil a odevzdal insolvenčnímu správci seznamy svého majetku a závazků s uvedením svých dlužníků a věřitelů.“

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. srpna 2004, sp. zn.: 29 Odo 326/2002.

3. Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

3.1. Zamítnutí, odmítnutí a zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení

Insolvenční soud rozhodne o povolení oddlužení pouze na návrh dlužníka, který dlužník podá na předepsaném formuláři Ministerstva spravedlnosti.³⁶ Jiná osoba než dlužník není oprávněn návrh na povolení oddlužení podat. Soud rozhodne o oddlužení v případech, kdy tento návrh podá dlužník spolu s insolvenčním návrhem, nebo jej dlužník podá nejpozději do 30 dnů ode dne, kdy mu byl insolvenční návrh podaný jinou osobou doručen.

Stanovení způsobu řešení úpadku je upraveno v ustanovení § 148 IZ a násl. a to v intencích § 4 IZ. Níže se budu zabývat řešením dlužníkovy úpadku oddlužením, o kterém soud může rozhodnout tak, že jej povolí, nebo zamítne, případně procesně tak, že návrh na oddlužení odmítne či vezme na vědomí jeho zpětvzetí.

Soud odmítne návrh na povolení oddlužení zejména v případech, kdy nejsou dlužníkem osvědčeny podmínky pro povolení (resp. následné schválení) oddlužení a není zde dána možnost věřitelů (příp. soudu) kvalifikovaně posoudit, kterým ze způsobů stanovených v § 398 IZ má být oddlužení provedeno.³⁷ Na rozdíl od insolvenčního návrhu, pokud návrh na povolení oddlužení neobsahuje všechny zákonem předepsané přílohy, soud vyzve navrhovatele k jejich doplnění. Povolení oddlužení v případech, kdy k tomu nejsou dány podmínky zejména, kdy není možné posoudit „věcnou opodstatněnost“ oddlužení, může vést k následnému neschválení oddlužení.³⁸ Naopak pokud soud opakovaně dlužníka vyzývá k předložení podkladů nezbytných v procesu schvalování oddlužení, „*lze usuzovat na lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení.*“³⁹

³⁶ I přesto, že byl formulář „Návrh na povolení oddlužení“ revizní novelou novelizován, domnívám se, že zde je ještě prostor pro změny, které by jeho vyplnění dlužníkům usnadnily. Setkávám se s tím, kdy dlužníci dávají i desetitisícové částky za sepsání návrhu na povolení oddlužení, protože jej sami pro jeho složitost nejsou schopni vyplnit. Osobně bych velký přínos viděla v tom, kdyby byl návrh na oddlužení rozdělen na dvě části – Insolvenční návrh a Návrh na povolení oddlužení. Dlužníci neznají zákona (odhlédnuli od zásady, že neznalost zákona neomlouvá) často nesplní zákonné požadavky na insolvenční návrh, což vede v konečném důsledku k jeho odmítnutí. Myslím si, že by mělo být zřejmé, že dlužník má uvést, že je v úpadku a žádá o oddlužení a z jakého důvodu, toto pro laika z bodu 7, kdy má dlužník popsat rozhodující skutečnosti osvědčující úpadek/hrozící úpadek, nevyplývá. Též se domnívám, že nejen dlužníkům, ale i soudům by ulehčily práci jednotné přílohy seznamu majetku, seznamu závazků, seznam zaměstnanců (všechny s uvedením prohlášení, že jsou úplné a správné a vyznačením místa pro datum a podpis) a případné přílohy k prohlášení manželů, spoludlužníků a ručitelů, ve kterých budou předtištěny zákonem požadované náležitosti.

³⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. dubna 2004, ve věci: KSUL 46 INS 346/2008, sp. zn.: 1 VSPH 9/2008, uveřejněné pod číslem 60/2009 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek

³⁸ tamtéž

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2010 ve věci: KSBR 31 INS 156/2008, sp. zn.: 29 NSČR 6/2008

V případech, kdy se dlužník rozhodne vzít svůj návrh na povolení oddlužení zpět, soud vezme na vědomí rozhodnutím zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení dlužníkem a současně rozhodne o řešení úpadku dlužníka konkursem dle § 396 IZ. Dlužník pak nemůže podat odvolání do výroku o zastavení řízení, neboť soud mu, co se týče zpětvzetí, plně vyhověl. Dlužník by měl tedy zvážit, zda vezme zpět pouze svůj návrh na povolení oddlužení, případně zda vezme zpět i insolvenční návrh a celé insolvenční řízení pak bude zastaveno. Zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení může být soudu podáno nejpozději do rozhodnutí o schválení oddlužení, tzn., že dlužník může vzít svůj návrh zpět i poté, co mu soud povolil oddlužení. Soud posuzuje ad hoc, zda dlužník, který vzal svůj návrh na oddlužení zpět, jej může podat znovu. Zákonný zákaz podat znovu návrh na povolení oddlužení, poté, co byl dlužníkem vzat zpět, není absolutní.⁴⁰ V ustanovení § 394 odst. 4 IZ vyslovuje neúčinnost zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, je-li zpětvzetí podáno až po rozhodnutí o schválení oddlužení.⁴¹

Insolvenční soud zamítne insolvenční návrh pokud je jím sledován nepoctivý záměr, či hodnota plnění bude bez souhlasu nezajištěných věřitelů nižší než 30% jejich pohledávek⁴² nebo „*dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení.*“⁴³ Výše hodnoty plnění nezajištěným věřitelům a sledování nepoctivého zájmu dlužníka se posuzuje se zřetelem ke všem okolnostem. Největší volnost v případě zamítnutí návrhu na povolení oddlužení je soudům přenechána v případě tzv. nepoctivého záměru.⁴⁴ Nepoctivý záměr⁴⁵ je především spatřován v přístupu dlužníka a v

⁴⁰ Insolvenční zákon ani nevyklučuje opětovné podání insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení, avšak lze očekávat, že toto bude možné až po vyškrtnutí dlužníka ze seznamu dlužníků dle § 425 odst. 1 insolvenčního zákona, tj. po pěti letech od právní moci rozhodnutí, jímž bylo skončeno insolvenční řízení. Lze usuzovat, že soud bude v rozhodnutí o opětovném oddlužení obezřetnější. Domnívám se, že by soud měl v těchto případech striktně zkoumat nejen podmínky návrhu na oddlužení, ale též poctivost záměru dlužníka, resp. dlužníkův lehkomyšlný, marnotratný nebo obecně málo zodpovědný přístup ke svým majetkovým záležitostem.

⁴¹ Ustanovení § 394 odst. 4 IZ dále uvádí „*Toto rozhodnutí, proti němuž není odvolání přípustné, se doručuje osobě, která návrh podala, dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru.*“ Aktivně legitimován ke zpětvzetí je pouze dlužník. V případě „*doručení osobě, která návrh podala*“ se jedná o legislativní chybu.

⁴² K tomu srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2011, ve věci KSHK 42 INS 2002/2008, sp.zn.: 29 NSČR 1/2009-B-40

⁴³ Jak vyplývá z ustanovení § 395 odst. 1 a 2 IZ.

⁴⁴ Jak je uvedeno v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR č.j. 29 NSČR 14/2009-B-65 ze dne 28. července 2011 ve věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp.zn. KSPH 55 INS 316/2008: „*Ustanovení § 395 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona patří k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, to jest k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.*“

⁴⁵ Do 31.12.2013 byl nepoctivý záměr demonstrativně vymezen § 396 odst. 3 IZ: „*Na nepoctivý záměr sledovaný návrhem na povolení oddlužení lze usuzovat zejména tehdy, jestliže ohledně dlužníka, jeho zákonného zástupce, jeho statutárního orgánu nebo člena jeho kolektivního statutárního orgánu*

jeho osobě. Dle judikatury se „*nejedná o nepoctivý záměr sledovaný podáním návrhu na povolení oddlužení za situace, kdy dlužník od svého nezodpovědného způsobu hospodaření sice upustil jen krátce před podáním návrhu, ale tato změna chování dlužníka je opravdová a dlužník v mezích možností újmu způsobenou věřitelům napravit.*“⁴⁶ Nepoctivý záměr není zpravidla ani spatřován v případech, kdy dlužníkům příjem nepostačuje k tomu, aby nezajištění věřitelé obdrželi alespoň 30% jejich pohledávek. Hojně pak bývají uzavírány smlouvy o finančním daru, nyní smlouvy o důchodu, kdy se třetí osoba, zpravidla osoba dlužníkovi blízká, zavazuje, že po dobu oddlužení bude za dlužníka plnit v takové výši, aby nezajištění věřitelé obdrželi alespoň 30 % jejich pohledávek.⁴⁷ V současné době musí být u darovací smlouvy a smlouvy o důchodu úředně ověřeny podpisy.⁴⁸ V praxi se dokonce můžeme setkat s případy, kdy je smlouva o důchodu uzavírána s ustanovením, podle kterého „*se důchod podle smlouvy může snížit či zaniknout v případě navýšení příjmu dlužnice tak, aby byla dodržena podmínka úhrady 30 % závazků přihlášených věřitelů a činnost insolvenčního správce.*“⁴⁹ Osobně se domnívám, že zde bývá zneužíván institut oddlužení dlužníky, kteří jsou schopni opatřit si vyšší příjem svou výdělečnou činností, ale protože jsou si vědomi, že tento příjem bude použit jako plnění nezajištěným věřitelům, budou tito dlužníci kalkulovat s příjmem, který jim poskytne třetí osoba a který jim umožní žádat o povolení oddlužení bez toho, aniž by se přičinili svou vlastní výdělečnou činností k zajištění většího plnění svým nezajištěným věřitelům. K tomu místopředseda Krajského soudu v Ostravě Mgr. Rostislav Krhut uvádí: „*Existuje ojedinělé rozhodnutí odvolacího soudu, které v takovéto situaci spatřuje nepoctivý záměr. Převládající náhled je však takový, že usiluje-li dlužník o získání příjmu, tj. plní-li povinnosti uchazeče o práci, o nepoctivý záměr se nejedná.*“⁵⁰ Soud by měl při posuzování poctivého záměru dlužníka zvážit všechny významné okolnosti. Dle

a) v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek takové osoby, a to v závislosti na výsledku takového řízení, nebo

b) podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení proběhlo trestní řízení, které skončilo pravomocným odsouzením pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy; to neplatí, lze-li na základě dlužníkem prokázaných skutečností usuzovat na to, že se o nepoctivý záměr nejedná.“

⁴⁶ K tomu blíže Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. března 2012 ve věci: KSOS 31 INS 12026/2010, sp. zn.: 29 NSČR 32/2011-B-37.

⁴⁷ Viz např. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. září 2012 ve věci: KSPA 59 INS 10282/2011, sp. zn.: 2 VSPH 918/2012.

⁴⁸ Viz ustanovení § 392 odst. 3 IZ.

⁴⁹ Srov. K tomu např. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. února 2014 ve věci: KSHK 42 INS 3097/2012, sp. zn.: 29 NSČR 71/2013, kde „*Nabyli-li dlužník za účelem splnění předpokladů pro povolení a následné schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře na základě smlouvy o důchodu další příjem, potom touto smlouvou předpokládané snížení, popřípadě zánik takového příjmu (vázané na současné zvýšení "jiného" příjmu dlužníka) není úkonem, jímž se dlužník vzdává již existujícího příjmu.*“ Pozn. z tohoto Usnesení je i citované ustanovení smlouvy.

⁵⁰ Článek KRHUT, Rostislav. *Poctivý záměr v oddlužení*. [online]. 23.09.2012, [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/poctivy-zamer-v-oddluzeni>

rozhodnutí Vrchního soudu v Praze nemusí být překážkou povolení oddlužení ani odsouzení dlužníka za trestný čin majetkové povahy a to, citují: „...jestliže trest byl např. zahlazen, jestliže svým dalším chováním zřetelně projevuje poctivý záměr napravit následky činem způsobené, jestliže veškerých svých schopností a možností využívá k úhradě závazků, a lze proto očekávat, že i pro věřitele bude oddlužení výhodnějším uspořádáním majetkových vztahů k dlužníku.“⁵¹

Návrh na povolení oddlužení bude též zamítnut, pokud bez souhlasu nezajištěných věřitelů bude hodnota plnění jejich pohledávek nižší než 30 %. Dlužník musí tvrdit a prokázat, že tito věřitelé obdrží alespoň 30 % jejich pohledávek. „*Neodůvodňuje-li stav insolvenčního řízení v době, kdy insolvenční soud rozhoduje o schválení oddlužení, závěr, že nezajištění věřitelé, kteří nesouhlasili s nižším plněním, obdrží na úhradu svých pohledávek v oddlužení alespoň plnění v rozsahu 30 % (i s přihlédnutím ke konkrétním skutečnostem, jež mají podle tvrzení dlužníka nastat v budoucnu), insolvenční soud oddlužení neschválí.*“⁵²

Může dojít též k situaci, kdy nezajištění věřitelé by ani jednou z nabízených forem oddlužení neobdrželi alespoň 30 % jejich pohledávek, avšak v případě, že by jejich oddlužení bylo řešeno kumulativně oběma způsoby, byli by věřitelé minimálně v zákonem požadované výši uspokojeni. V tomto případě, byť zákon sám takovou možnost výslovně nenabízí, je možné řešení, při kterém bude dlužníkovo oddlužení řešeno současně splátkovým kalendářem, tak i majetkem náležejícím dlužníkovi v době rozhodnutí o schválení oddlužení.⁵³ Byť se jedná o zcela výjimečné případy, nelze v nich hledat nepoctivý záměr dlužníka.

Okrajem dodávám, že novelou insolvenčního zákona zákonem č. 234/2013 Sb. byl vypuštěn § 395 odst. 2 a) IZ, který umožňoval soudu zamítnout opakovaně podaný návrh na

⁵¹ Více viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. února 2013 ve věci: KSHK 40 INS 15195/2010, sp. zn.: 3 VSPH 1190/2012. K tomu též srov. Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. srpna 2012 ve věci: KSHK 45 INS 12804/2011, sp. zn.: 3 VSPH 848/2012, ve kterém bylo uvedeno: „*Je samozřejmé, a potud lze se soudem prvního stupně souhlasit, že domáhá-li se dlužník dobrodiní oddlužení, při úvaze o jeho proveditelnosti splátkovým kalendářem není s předpokladem poctivosti dlužníkovu záměru slučitelné, pokud zjevně neusiluje o přiměřenou výdělečnou činnost. Jinak řečeno, poctivě se vůči svým věřitelům nechová dlužník, který pro splátkový kalendář nabízí jen příjmy ze sjednané finanční pomoci třetí osoby, aniž by se sám jakkoli snažil – ač mu v tom objektivně nic nebrání – tyto příjmy ve prospěch maximálního možného uspokojení věřitelů navýšit vlastní výdělečnou činností. Takové okolnosti by ostatně byly důvodem i pro zrušení schváleného oddlužení splátkovým kalendářem dle § 418 odst. 1 písm. a) ve spojení s § 412 odst. 1 písm. a) IZ. Jestliže však o takový případ nejde, není důvodu, proč by při nedostatečnosti příjmů dlužníka nemohl být splátkový kalendář založen na sjednaných příjmech z důchodu (či daru) od třetí osoby, pokud tyto příjmy k dosažení potřebné zákonné míry uspokojení nezajištěných věřitelů postačují.*“

⁵² Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2010 ve věci: KSBR 31 INS 156/2008, sp. zn.: 29 NSČR 6/2008

⁵³ Např. Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B. In: *Beck-online* [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 3. 2013]. Dostupné z: <http://beck-online.cz/>

oddlužení osoby, bylo již dříve o jejím návrhu na povolení oddlužení rozhodnuto. Revidované znění tohoto ustanovení hodnotím kladně, neboť se domnívám, že by se měly ad hoc zkoumat jednotlivé okolnosti, za kterých byl návrh na povolení oddlužení podán.

Po novele insolvenčního zákona již dle § 144 IZ: „*Nelze insolvenční návrh zamítnout proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení, i když je to zřejmé.*“ Tato skutečnost se však nepromítla do živnostenského zákona, kdy dle § 8 odst. 2 živnostenského zákona lze takovéto zamítnutí insolvenčního návrhu považovat za překážku provozování živnosti a to po dobu tří let od právní moci tohoto rozhodnutí. Dlužníci, kterým byl insolvenční návrh zamítnut před účinností novely tak budou muset žádat živnostenský úřad o prominutí této překážky. Pro úplnost uvádím, že další překážkou provozování živnosti je rozhodnutí soudu o zrušení konkursu z důvodu, že majetek dlužníka zcela nepostačuje k uspokojení věřitelů dle § 308 odst. 1 písm. d) IZ. I zde dlužník nebude moci po dobu 3 let od právní moci tohoto rozhodnutí provozovat živnost, nebude-li mu tato překážka prominuta příslušným živnostenským úřadem. Lze očekávat, že s novelou insolvenčního zákona se objeví i případy, kdy po zrušení konkursu bude dlužník žádat o oddlužení a věřitelům bude moci poskytnout zabavitelnou částku příjmu ze svého podnikání. Pak je jen na dlužníkovi, zda bude schopen živnostenskému úřadu prokázat, že splňuje „*předpoklady pro řádné plnění povinností při podnikání a pro řádné plnění finančních závazků*“⁵⁴

3.2. Povolení oddlužení

Soud před svým rozhodnutím, zda oddlužení povolí či nikoli zkoumá, zda nejsou dány důvody pro zamítnutí či odmítnutí návrhu na povolení oddlužení. Nebyl-li návrh na oddlužení vzat zpět, pak soud oddlužení povolí.⁵⁵ „*K tomu lze doplnit, že insolvenční zákon vychází z koncepce, podle níž dlužník, který splňuje stanovené předpoklady (§ 389, § 395 IZ), prosadí oddlužení bez ohledu na to, zda s tím jeho věřitelé souhlasí (srov. § 148 odst. 3 a § 149 odst. 1 a 2 IZ).*“⁵⁶ V případě návrhu na povolení oddlužení dlužníkem, soud obligatorně spojí rozhodnutí o úpadku a způsobech jeho řešení oddlužením, rozhodnutí o úpadku pak bude

⁵⁴ Tamtéž. Dokazování bude vždy na straně dlužníka a forma žádosti není stanovena. Na dotaz o jak časté žádosti se jedná, uvedla Bc. Veroniky Mokrá vedoucí oddělení registrace odboru Živnostenského z MÚ pro Prahu 1, že se za svou praxi s žádostmi o prominutí překážky zatím nesešla.

⁵⁵ „*Zdánlivá nelogičnost toho, že soud při povolování oddlužení prakticky nezkontroluje povahu dlužnických závazků, ačkoliv zákon praví, že dluhy z podnikání nelze řešit oddlužením, se vysvětluje poté, co si uvědomíme, že rozhodování o povolení oddlužení (§ 397 odst. 1 IZ) je něco jiného než rozhodování o schválení – či neschválení – oddlužení (§ 404, resp. 405 IZ).*“ MALÍŠ, Daniel. *Oddlužení podnikajících fyzických osob po revizní novele insolvenčního zákona*. EPRAVO.cz [online]. 29.7.2014 [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikajicich-fyzickych-osob-po-revizni-novele-insolvencniho-zakona-94928.html>

⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2014, sp. zn. 29 NSCR 88/2013 a dále srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. května 2013, sen. zn. 29 NSČR 35/2013.

obsahovat i výrok o povolení oddlužení. Nejsou-li požadavky pro spojení splněny, soud vydá samostatné rozhodnutí do 3 měsíců od úpadku.⁵⁷ Zkrácená lhůta 30 dní připadá na rozhodnutí soudu o způsobu řešení úpadku v případě, kdy dlužník podal návrh na povolení oddlužení v insolvenčním řízení zahájeném na návrh jiné osoby. Pouze soud může rozhodnout o způsobu řešení úpadku dlužníka oddlužením.⁵⁸ V ostatních případech, kdy je dlužníkem osoba, u které je vyloučeno řešit její úpadek oddlužením⁵⁹, soud rozhodne o prohlášení konkursu na tuto osobu⁶⁰. Soud rozhodne o prohlášení konkursu také tehdy, pokud „*návrh na povolení oddlužení odmítne, vezme na vědomí jeho zpětvzetí nebo jej zamítne.*“⁶¹ Rozhodnutí může dlužník ještě zvrátit včasně podaným odvoláním. Podání odvolání proti rozhodnutí o úpadku však nebrání, aby soud rozhodl o způsobu řešení úpadku v době, kdy je napadeno odvoláním rozhodnutí o úpadku.⁶²

Podává-li návrh na oddlužení dlužník, musí jej spojit s insolvenčním návrhem, tj. musí jej podat na formuláři Ministerstva spravedlnosti. Naproti tomu, je-li podán insolvenční návrh věřitelem, podává svůj návrh na povolení oddlužení dlužník zvlášť. O možnosti podání návrhu na povolení oddlužení po insolvenčním návrhu věřitele musí být dlužník soudem poučen. Absence tohoto poučení zakládá dlužníkovu právo odvolat se do rozhodnutí o konkursu a domáhat se jeho zrušení.⁶³ Pokud však dlužník toho práva nevyužije a rozhodnutí o konkursu nabude právní moci, bude následně podaný návrh na povolení oddlužení dlužníka odmítnut dle § 390 odst. 3 IZ: „...*jako podaný někým, kdo k němu již není oprávněn (jelikož jde o osobu /dlužníka/, jejíž úpadek již je pravomocně řešen jiným způsobem)*“.⁶⁴

⁵⁷ V rámci oddlužení dle mého názoru neplatí, že usnesení o úpadku nesmí být vydáno dříve než poté, co skončí schůze věřitelů svolaná rozhodnutím o úpadku dle § 149 IZ: „*Schůze věřitelů by měla být svolána nejpozději do 3 měsíců od rozhodnutí úpadku, lze tedy očekávat, že soud vydá samostatné rozhodnutí o řešení způsobu úpadku v období mezi druhým a třetím měsícem od rozhodnutí o úpadku a to z toho důvodu, že schůzi věřitelů náleží pravomoc rozhodnout, zda bude úpadek řešen konkursem či reorganizací. Tato kompetence jí však nenáleží v případě, kdy je možné úpadek řešit oddlužením či konkursem.*“ KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související : Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení : komentář.* 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2008. s. 192, 193. Dle JUDr. Petry Večeřové se v praxi samostatné rozhodnutí nevydává.

⁵⁸ Srov. ustanovení §148, § 149 odst.2 a § 150 IZ.

⁵⁹ Nesplnění podmínek § 389 a násl. IZ.

⁶⁰ V předchozích letech jsme se mohli setkat se stále vzrůstajícím trendem podnikajících fyzických osob, které prošly konkursem a žádají o oddlužení s argumentací, že neuhrazené zbytky dluhů po konkursu již nelze považovat za dluhy z podnikání a že tedy oddlužení je subjektivně přípustné. Nyní již na tuto problematiku pamatuje insolvenční zákon.

⁶¹ Viz ustanovení § 397 IZ.

⁶² Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21.dubna 2010, ve věci KSBR 27 INS 3089/2009, sp.zn.: 3 VSOL 106/2010-B-23

⁶³ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR sen. zn. 29 NSČR 39/2012 (jde o usnesení ze dne 26. června 2012, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2013, pod číslem 98)

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2014, sp.zn. 29 NSČR 5/2014

V případě, že insolvenční soud rozhodl o úpadku a návrh na povolení oddlužení neodmítne, nebo nevezme na vědomí jeho zpětvzetí, pak meritorně rozhodne též o návrhu na oddlužení. Nebude-li návrh na oddlužení zamítnut, soud jej povolí.

3.3. Náležitosti usnesení o úpadku spojené s povolením o oddlužení

Soud, v případě povolení oddlužení, vydá usnesení, ze kterého bude patrné, že je zjištěn úpadek konkrétního dlužníka, zpravidla v dalším výroku soud (resp. samosoudce) určí osobu insolvenčního správce, nebyla-li tato osoba jmenována do funkce ještě před tímto rozhodnutím. Samosoudce dále v rozhodnutí povolí řešení úpadku dlužníka oddlužením a vyzve věřitele, kteří tak dosud neučinili, aby ve lhůtě 30 dnů ode dne rozhodnutí o úpadku přihlásili své pohledávky. Soud věřitele poučí o možnosti přihlásit pohledávku „*nesplatnou nebo pohledávku vázanou na podmínku, i pohledávky, které již byly uplatněny u soudu, jakož i pohledávky vykonatelné včetně těch, které jsou vymáhány výkonem rozhodnutí nebo exekucí.*“⁶⁵ Věřitel může pohledávku přihlásit od zahájení insolvenčního řízení⁶⁶ do uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku⁶⁷ a to u insolvenčního soudu⁶⁸ u kterého se vede insolvenční řízení.⁶⁹ Věřitelé budou dále poučeni o způsobu přihlášení pohledávky⁷⁰ a povinnosti doložit listiny, kterých se přihláška dovolává. Speciální poučení je věnováno věřitelům s vykonatelnou pohledávkou, kteří musí prokázat vykonatelnost pohledávky veřejnou listinou, a dále též věřitelům, kteří mají pohledávku za majetkovou podstatou a pohledávku jim na roveň postavenou, tyto pohledávky se uplatňují vůči insolvenčnímu správci pořadem práva. Věřitelé jsou dále soudem vyzváni, aby „*sdělili, jaká zajišťovací*

⁶⁵ Viz § 173 odst. 2 a 3 IZ.

⁶⁶ Insolvenční řízení je zahájeno dnem, kdy byl insolvenční návrh doručen insolvenčnímu soudu.

⁶⁷ Tato lhůta bude 30 dní a to ve většině případů, neboť je zpravidla rozhodnutí o úpadku spojené s rozhodnutím o povolení oddlužení. Pokud tyto řízení spojena nebudou, bude lhůta činit 2 měsíce dle § 136 odst. 2 písm. d) IZ.

⁶⁸ K tomu též Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. září 2008 ve věci KSBR 40 INS 948/2008, sp.zn.: 2 VSOL 110/2008-P21-7, citují: „*Přihlášení pohledávky u insolvenčního správce nemá žádné účinky.*“

⁶⁹ V případě, kdy věřitel podá přihlášku u jiného soudu, účinky přihlášení pohledávky nastanou až poté, kdy tento soud doručí přihlášku pohledávky místně příslušnému insolvenčnímu soudu. I přesto, že dle § 173 odst. 4 IZ postoupí přihlášku pohledávky tento soud neprodleně, může se stát, že pro věřitele tato chyba bude mít fatální následky. Pokud nebude pohledávka v zákonné lhůtě přihlášená, právo věřitele na uspokojení v insolvenčním řízení zaniká. Osvědčí-li se dlužník v rámci oddlužení, soud jej může osvobodit od plnění zbylé části dluhu, pokud dlužník neuhradil 100% přihlášených pohledávek svých věřitelů. Toto osvobození se bude vztahovat i na pohledávky, které nebyly do insolvenčního řízení přihlášeny. Navrácení lhůty ani případná náhrada škody, která věřiteli vznikla, nepřipadá v tomto případě v úvahu. Srov. též Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. září 2009 ve věci KSPH 37 INS 1719/2009, sp.zn.: 2 VSPH 574/2009-P10-9. Dle mého názoru důvodem, proč se osvobození bude vztahovat i na pohledávky věřitelů, které nebyly do insolvenčního řízení přihlášeny je jednak skutečnost, že samotný institut „osvobození“ by měl pro dlužníka znamenat „nový začátek“ a dále fakt, že dlužník své věřitele uvádí v seznamu závazků, kde svým podpisem stvrzuje, že seznam závazků je úplný a správný. Pokud v seznamu závazků věřitele uvede, pak je pouze na věřiteli, zda svou pohledávku uplatní. V případě, kdy bude věřitel v seznamu závazků opomenut, může takovýto věřitel s ohledem na výši své pohledávky trvat na nepoctivém záměru dlužníka a ohrozit tak jeho oddlužení.

⁷⁰ I pro přihlášku pohledávky je Ministerstvem spravedlnosti vytvořen formulář, který věřitelé naleznou na internetových stránkách www.justice.cz a <http://isir.justice.cz/> včetně pokynů pro jejich vyplnění.

práva uplatní na dlužnických věcech, právech, pohledávkách nebo jiných majetkových hodnotách.“⁷¹ Dlužníci insolvenčního dlužníka budou vyzváni, aby napříště nesplnili insolvenčnímu dlužníkovi, ale své plnění poukázali přímo insolvenčnímu správci. Insolvenčnímu dlužníkovi bude výrokem uložena povinnost, aby: „*odevzdal insolvenčnímu správci seznam majetku, seznam závazků, doklady prokazující čistý měsíční příjem a poskytl veškeré podklady k výkonu jeho činnosti.*“⁷²

Insolvenční správce bude povinen předložit zprávu o své činnosti, seznam majetku dlužníka a seznam přihlášených pohledávek. Pro předložení seznamu přihlášených pohledávek určí soudce lhůtu, která se zpravidla pohybuje v rozmezí 3 až 15 dnů přede dnem přezkumného jednání. Soud dále v rozhodnutí o úpadku svolá schůzi věřitelů a nařídí přezkumné řízení k přezkoumání pohledávek věřitelů. A konečně by v rozhodnutí neměl absentovat výrok, kterým se určí, kdy nastávají účinky rozhodnutí o úpadku.

Usnesení o úpadku obsahuje též poučení, že proti němu není odvolání přípustné, vyjma odvolání proti výroku o ustanovení insolvenčního správce. Dlužník a insolvenční správce bude poučen o své povinnosti účastnit se přezkumného jednání a schůze věřitelů.

Zastávám revizní novelou zavedenou povinnost uložit dlužníkovi v rozhodnutí o úpadku spojeném s rozhodnutím o povolení oddlužení, platit zálohu na náklady insolvenčního správce a jeho hotové výdaje a to na základě § 136 odst. 4 věta 2 IZ pro období od povolení oddlužení do konce měsíce předcházejícího měsíci, v němž nastaly účinky schváleného oddlužení. Troufám si tvrdit, že v této době má insolvenční správce nejvíce práce a to zejména u oddlužení plněním splátkového kalendáře. Dle mého názoru je však odměna určená insolvenčnímu správci v případě plnění oddlužení splátkovým kalendářem nepřiměřená a to zejména v tomto období, kdy musí insolvenční správce připravit seznam přihlášených pohledávek, vyjádřit se k jednotlivým pohledávkám a spojit se s dlužníkem aby zjistil a případně zajistil jeho majetek. Počítám-li, že insolvenční správce se na přezkumné jednání musí připravovat, dle zkušeností insolvenčních správců při průměrném přihlášení 8-10 pohledávek, 5 hodin, pak při odměně insolvenčního správce 750,-Kč měsíčně + DPH, je placen jako průměrný administrativní pracovník bez vysokoškolského vzdělání. Domnívám se, že odměna insolvenčního správce je též nespravedlivá v případě zpeněžení majetkové podstaty, kdy rozdíl výše odměny insolvenčního správce při zpeněžení předmětu zajištění a jiné věci z majetkové podstaty dlužníka je celých 16 % při zpeněžení majetku do 500.000,-Kč.

⁷¹ Viz Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. prosince 2011, sp.zn.: MSPH 77 INS 7172/2010-A-38

⁷² Tamtéž

Na tomto místě bych chtěla jen okrajově zmínit, že kvituji úpravu obsaženou v rámci revizní novely, kdy již nemusí dlužník platit zálohu na náklady insolvenčního řízení, pokud soud bez zbytečného odkladu u něj může rozhodnout o oddlužení. Záloha se v těchto případech nebude platit do rozhodnutí o úpadku, pokud nebude z insolvenčního návrhu patrné, že dlužník nemá žádný majetek. Dlužník tak nebude povinen v počátečních fázích insolvenčního řízení platit zálohu na náklady insolvenčního řízení, která pro něj mohla znamenat další finanční zatížení a důvod, proč s oddlužením čekat, což s sebou mohlo přinést nižší uspokojení věřitelů, neboť jejich pohledávky se stále navyšovaly.

3.3.1 Povolení oddlužení podnikajícím fyzickým osobám

Budu-li tvrdit, že v současné době je oddlužení osobám mající dluhy z podnikání povolováno a to zpravidla bez výjimky, nebudu daleko od pravdy. Ve fázi povolení oddlužení totiž soud nezkontroluje, zda jsou dlužníkovy dluhy vzešlé z podnikání či nikoliv. Tato výsada náleží až schůzi věřitelů a soud na základě jejího hlasování následně rozhodne o schválení či neschválení oddlužení.

Soud do revizní novely odmítal návrh na povolení oddlužení v případech, kdy zjistil, že „podle norem hmotného práva je dlužník podnikatelem⁷³, nebo že má závazky vzešlé z podnikání^{74, 75} a to dle § 390 odst. 3 IZ; zjistí-li tyto skutečnosti až po povolení oddlužení v

⁷³ Muselo se jednat o tzv. nepodnikatelský subjekt, tzn. že tato osoba není podnikatelem dle právního řádu ČR a současně nemá závazky z podnikání. Dle Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. října 2011 ve věci: MSPH 96 INS 714/2009, sp. zn.: 29 NSČR 36/2009-B-1491 nemůže o oddlužení žádat též bytové družstvo. Pokud by návrh na povolení oddlužení podala osoba, která k tomu není oprávněna a bylo-li by jí povoleno oddlužení, insolvenční soud oddlužení nemusí schválit. K tomu více Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2011 ve věci: KSPH 39 INS 4221/2008, sen. zn. 29 NSČR 20/2009. „Podnikatelem lze rozumět i osobu mající závazky z podnikání“ viz. KUČERA, F. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : s judikaturou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 217

⁷⁴ K neuhrazeným dluhům z dlužníkovy podnikání se podrobně vyjádřil Nejvyšší soud ČR ve svém Usnesení ze dne 21. dubna 2009 ve věci: KSOS 34 INS 625/2008, sp.zn.:29 NSČR 3/2009-A (dále jen R 79/2009): „To, zda existuje rozumný důvod nepokládat při rozhodování o návrhu na povolení oddlužení nebo při rozhodování o tom, zda se oddlužení schvaluje, za překážku bránící uplatnění institutu oddlužení neuhrazený dluh z dlužníkovy dřívějšího podnikání, insolvenční soud uváže vždy zejména s přihlédnutím k:

- době vzniku konkrétního dlužníkovy závazku (dluhu) z podnikání
- době ukončení dlužníkovy podnikání
- četnosti neuhrazených dlužníkovy závazků (dluhů) z podnikání.
- výši konkrétního dlužníkovy závazku (dluhu) z podnikání v porovnání s celkovou výší všech dlužníkovy závazků
- tomu, zda věřitel, o jehož pohledávku jde, je srozuměn s tím, že tato pohledávka bude podrobena režimu oddlužení“ Ač vědoma si rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, musím konstatovat, že toto rozhodnutí dosud nebylo zpochybněno ani překonáno. K problematice též dále: ŘEHÁČEK, Oldřich. *Osobní bankrot v soudní praxi*. Bulletin advokátní. Praha : Česká advokátní komora. 2013, č. 7, s. 45.

⁷⁵ Dle Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31. března 2011, sp. zn.: KSPH 39 INS 4221/2008 brání povolení oddlužení: „...i takové dluhy, které v hmotněprávní rovině nevzešly z (jen) obchodních závazkových vztahů, např. dluhy, jež mají původ v občanskoprávních vztazích, do nichž dlužník vstupoval jako podnikatel, nebo jeho veřejnoprávní dluhy (nedoplatky na daních a na pojistném apod.), měly-li původ v dlužníkovy podnikání.“

další fázi insolvenčního řízení, rozhodne o neschválení oddlužení a o řešení dlužníkovra úpadku konkursem podle ustanovení § 405 odst. 1 a 2.^{76, 77}. Na tomto místě je nutné rozlišovat dlužníka podnikatele, který má dluhy z podnikání a dlužníka podnikatele, který nemá dluhy z podnikání a dále fyzickou osobu – nepodnikatele s dluhy z podnikání a fyzickou osobu – nepodnikatele, který nemá dluhy z podnikání (typicky spotřebitele). Dlužník, který nemá dluhy z podnikání, by měl být oddlužen a to za splnění podmínek pro povolení oddlužení a podmínek pro schválení oddlužení. Na tomto místě je vhodné zmínit, že není důvod považovat za nepřipustné, aby si dlužník jako osoba samostatně výdělečně činná (dále jen OSVČ), který však nemá dluhy z podnikání případně splnil podmínky pro povolení oddlužení dle § 389 odst. 2 IZ, opatroval pravidelný příjem podnikatelskou činností, která je pro dlužníka jedinou možnou výdělečnou činností případně je pro dlužníka nejvýhodnější a to za podmínky, že zároveň nemá dluhy z podnikání, nebo má jen takové dluhy, které ve smyslu R 79/2009 nejsou překážkou pro povolení oddlužení.^{78, 79} A konečně nelze bez dalšího uzavřít, že držitel živnostenského oprávnění je vždy podnikatelem.⁸⁰

Složitější je však situace u dlužníka, který má dluhy z podnikání a zákonem jsou na něj kladeny ještě další podmínky. Novela insolvenčního zákona znamenala jistý posun, kdy osoba oprávněná podat návrh na povolení oddlužení je nyní dle ustanovení § 389 odst. 1 IZ i právnická osoba, „*kteřá podle zákona není považována za podnikatele a současně nemá dluhy z podnikání*“⁸¹. I přesto, že nejčastěji insolvenční návrh podávají spotřebitelé, jakožto fyzické osoby, které nemají dluhy z podnikání, lze očekávat, že v následujících letech bude zaznamenán velký nárůst oddlužení i podnikajících fyzických osob. „Úprava účinná od 1.1.2014 nevyklučuje, aby o povolení oddlužení požádala fyzická osoba, která nemá příjem ze závislé činnosti, ale která je podnikatelem, pokud její dluhy (popř. podstatná část dluhů) nemají původ v podnikatelské činnosti.“⁸²

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ „*Požadavek subjektivní přípustnosti oddlužení (bez kterého zásadně nelze přikročit k rozhodnutí, zda oddlužení má být vůbec povoleno) trvá i po případném povolení oddlužení.*“ K tomu více Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2010 ve věci: KSBR 31 INS 156/2008, sen. zn. 29 NSČR 6/2008.

⁷⁸ Blíže viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. května 2012 ve věci: MSPH 88 INS 18044/2011, 3 VSPH 1378/2011, sp. zn. MSPH 88 INS 18045/2011, 3 VSPH 1379/2011

⁷⁹ Odlišný, avšak i ojedinělý názor zastal Vrchní soud v Olomouci ve svém Usnesení Vrchního soud v Olomouci ze dne 18. července 2012 ve věci: KSBR 26 INS 7439/2012, sp. zn.: 3 VSOL 343/2012, dle kterého dlužníci brání v řešení úpadku oddlužením sama o sobě skutečnost, že je podnikatelkou a fakticky podnikatelskou činnost vykonává.

⁸⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. dubna 2009, sp.zn. KSBR 37 INS 740/2009, 2 VSOL 117/2009-A. In: *Beck-online* [právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 29. 3. 2013]. Dostupné z: <http://beck-online.cz/>

⁸¹ Viz ustanovení § 389 odst. 1 písm. a) IZ.

⁸² MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízení Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2014, s.693.

Otázkou dle mého názoru stále zůstává, jak tito dlužníci budou prokazovat, že jsou schopni na základě výše svých příjmů poskytnout nezajištěným věřitelům plnění alespoň ve výši 30 % jejich pohledávek. Dlužníci musí prokázat svůj příjem za poslední 3 roky před podáním insolvenčním návrhu a očekávané příjmy v následujících pěti letech. Uplatňuje-li tento dlužník jako fyzická osoba podnikatel (typicky OSVČ) tzv. odpočty na paušály, je nutné mít na mysli, že se nejedná o skutečné náklady, ale o pouhý nástroj, jak vykazovat výdaje. Faktické výdaje by měl tento dlužník prokázat. Insolvenční správci by pak museli kompletně kontrolovat účetnictví tohoto dlužníka. Možný by tedy byl postup, kdy by insolvenční soud nevycházel z příjmů, které vykazoval dlužník doposud. Soud by pouze zkoumal, zda dlužník vykáže takové příjmy, že bude schopen svým nezajištěným věřitelům zaplatit alespoň 30 % jejich pohledávek, resp. zda se dlužník zavázal k takovému plnění ze kterého je zřejmé, že nezajištění věřitelé obdrží minimálně zákonem stanovené minimum. Další možný způsob prokázání příjmu u OSVČ lze vyvodit z aplikace § 398 odst. 3 IZ⁸³ a § 318 o.s.ř., kdy: *„Pohledávky fyzických osob, které jsou podnikateli, vzniklé při jejich podnikatelské činnosti, podléhají výkonu rozhodnutí jen dvěma pětinami“*.⁸⁴ V tomto případě je nutné zkoumat skutečné příjmy OSVČ⁸⁵, kdy dle dohody OSVČ a insolvenčního správce předkládá dlužník jednou za šest měsíců přehled o svých skutečných příjmech. Na základě soudního rozhodnutí může tento dlužník platit měsíční zálohu, ze které budou uspokojováni nezajištění věřitelé a na konci každého kalendářního roku dlužník předloží insolvenčnímu správci své účetnictví, priznání k dani z příjmů, výpisy z účtů a daňovou evidenci ze které vyplyne, jakou částku bude dlužník povinen doplatit. Zde je nutné mít na paměti, že může dojít k případu, kdy dlužník na zálohách plnil věřitelům více než ony dvě pěti, tuto situaci lze zhojit snížením plnění následující kalendářní rok. Problém však může nastat, když by se jednalo o poslední rok plnění oddlužení. Případně dlužník sám bude povinen měsíčně insolvenčnímu správci odvádět dvě pětiny svých příjmů a insolvenční správce na základě přehledu příjmů, který bude dlužník povinen předložit jednou za šest měsíců *„provede kontrolu dlužníkem*

⁸³ Poznámka pod čarou (která ovšem nemá normativní charakter) k tomu ustanovení nás odkazuje na § 279 odst. 2 o.s.ř. upravující výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy (u zaměstnance), avšak u podnikatelů takovýto výkon rozhodnutí provádět nelze a to s ohledem na skutečnost, že žádnou mzdu nepobírají.

⁸⁴ Tento způsob využívá např. Krajský soud v Praze.

⁸⁵ Lze si i představit možnost, že s ohledem na skutečné výdaje (např. u OSVČ provozují autodopravu, kde jsou velké výdaje na pohonné hmoty a správu vozového parku) bude soudem stanovená jiná výše plnění splátkového kalendáře a to v intencích IZ.

prováděných srážek (sečte inkasované pohledávky dlužníka a vynásobí šedesáti procenty).⁸⁶ Osobně se přikláním k tomuto způsobu určení příjmů, ze kterých budou uspokojeni nezajištění věřitelé. Další možné řešení zvolil Krajský soud v Plzni, který „přikazuje dlužníkovi, aby z příjmů ze své podnikatelské činnosti vyplácel insolvenčnímu správci pravidelně měsíčně ode dne doručení tohoto usnesení, a to bez zřetele k tomu, že rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dosud není v právní moci, zálohy, a to nejméně ve výši odpovídající jedné šedesátině 30% všech zjištěných pohledávek nezajištěných věřitelů. Soud zároveň ukládá dlužníku předložit na základě vyžádání soudu či insolvenčního správce účetnictví či daňovou evidenci a daňová přiznání dlužníka.“⁸⁷ Tento způsob osobně považuji za zcela nešťastný a to z toho důvodu, že dlužník zaplatí pouze zákonem stanovené minimum pro povolení oddlužení, neboť jej nic nebude nutit, aby nezajištěným věřitelům poskytl vyšší plnění. De facto by pak podnikatelé byli bez zjevného důvodu zvýhodňováni oproti jiným dlužníkům, kteří jsou povinni poskytnout svým nezajištěným věřitelům minimálně 30 % jejich pohledávek, avšak zaplacením 30 % jejich pohledávek nebudou „automaticky“ oddluženi. Závěrem uvádím, že kriticky hodnotím absenci jednotné úpravy, neboť dle mého názoru nelze předvídat výsledek soudního rozhodnutí.

Revizní novela zavedla též možnost oddlužení pro dlužníky, kteří mají dluhy z podnikání. Nové znění § 389 IZ vychází z judikatury a to zejména z Usnesení sp. zn. 29 NSČR 3/2009 z 21.4.2009 a Usnesení NS ČR z 31.3.2011 sp. zn. 29 NSČR 20/2009. V případě, kdy dlužník mající dluhy z podnikání, splní zákonem taxativně vymezené podmínky, může být povoleno oddlužení i jemu. Dlužník buď musí mít souhlas věřitele, o jehož pohledávku jde, případně se musí jednat o pohledávku zajištěného věřitele anebo tato pohledávka věřitele byla konkursem neuspokojena.⁸⁸ Ač se zdá výše uvedený výčet jasný, není tomu tak. Novela insolvenčního zákona, resp. rozhodovací praxe soudů⁸⁹ de facto zahrnuje možnost oddlužení pro fyzické osoby bez ohledu na to, zda jsou podnikateli či nikoliv a do jisté míry i bez ohledu na to zda mají dluh z podnikání či nikoliv.

Co do první podmínky, tedy souhlasu věřitele, o jehož pohledávku jde, můžeme v odborné veřejnosti nalézt dva zcela odlišné názory opřené o judikaturní závěry zejména

⁸⁶ JIRMÁSEK, Tomáš. ODDLUŽENÍ PODNIKATELŮ – PROVÁDĚNÍ SRÁŽEK. EPRAVO [online]. 29.9.2014 [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikatelu-provadeni-srazek-95269.html>

⁸⁷ Tamtéž

⁸⁸ § 389 odst. 2 IZ.

⁸⁹ Srov. k tomu např. Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29.ledna 2014, sp.zn.: 1 VSOL 1197/2013-A-18 a Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16.dubna 2014, sp.zn.: VSOL 297/2014-A-9 podle kterých není rozhodná výše dluhů z podnikání ve srovnání s celkovou výší dluhů, ale rozhodný je souhlas věřitele tohoto dlužníka s řešením jeho finanční tísně oddlužením.

Vrchního soudu v Olomouci⁹⁰ a Nejvyššího soudu ČR⁹¹. Jeden tábor tvrdí, že vše nyní záleží na aktivitě věřitele, který je však ve většině případů v insolvenčním řízení pasivní. Souhlas věřitele, o jehož pohledávku jde, s oddlužením nemusí být dle aktuálních rozhodnutí soudů výslovný⁹². Tento výklad je v soudní praxi zpravidla tolerován z důvodu, že souhlas věřitele není povinnou přílohou návrhu na povolení oddlužení.⁹³ Pravdou je, že absence výslovného souhlasu z ustanovení § 403 IZ nevyplývá a rozhodovací praxe tak nejen dle mého názoru⁹⁴ rozšířila okruh osob, které jsou oprávněny žádat o povolení oddlužení.⁹⁵ Nenamítne-li věřitel na schůzi věřitelů svůj nesouhlas, má se za to, že s oddlužením svého dlužníka souhlasí.⁹⁶ Naopak v případě včasné námitky nesouhlasu tohoto věřitele s oddlužením dlužníka, je zde dán prostor pro postup dle § 405 odst. 1 insolvenčního zákona, tj. neschválení oddlužení soudem a prohlášení konkursu na tohoto dlužníka. Druhý tábor, s jehož názory se zcela ztotožňuji, uvádí, že smyslem zákonodárce nebylo novelou rozšířit okruh osob žádající o povolení oddlužení (k tomu blíže ust. § 389 odst. 1 písm. b IZ a 397 IZ) a že dluhy z podnikání zpravidla⁹⁷ brání povolení oddlužení.⁹⁸

Negativní dopad novely vidím v případech, kdy závazek dlužníka z podnikání bude zajištěn. Půjde-li totiž o pohledávku zajištěného věřitele, nic nebude bránit dlužníkovi v jeho oddlužení. Bude-li tato pohledávka dostatečně zajištěna, bude věřitel uspokojen při oddlužení z majetkové podstaty. Avšak pokud hodnota zajištění nebude dostatečná, případně bude s ohledem na výši pohledávky zcela zanedbatelná, nemůže již věřitel namítat nesouhlas s oddlužením a tím může být poškozen na svých právech.

⁹⁰ Viz Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. ledna 2014, sp. zn. KSBR 37 INS 20247/2013, 1 VSOL 1197/2013 a Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. dubna 2014 1 VSOL 297/2014-A-9.

⁹¹ Viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.4.2009, sp.zn.:29 NSČR 3/2009.

⁹² tamtéž

⁹³ K tomu srov. ustanovení § 392 IZ.

⁹⁴ Stejný názor zastává např. asistent soudce Mgr. Martin Pleva a soudce JUDr. Petra Večeřová.

⁹⁵ K tomu srov. PLEVA, Vítězslav. Závazky z podnikání: je dlužník povinen zajistit si souhlas věřitelů v případě oddlužení?. [online]. EPRAVO.cz 4.8.2014 [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zavazky-z-podnikani-je-dluznik-povinen-zajistit-si-souhlas-veritelu-v-pripade-oddluzeni-94828.html> a dále srov. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 1 VSPH 1211/2014-A-17 podle kterého mají věřitelé možnost se vyjádřit k podanému návrhu na povolení oddlužení či při jeho projednávání, neučiní-li tak bude oddlužení povoleno a následně soudem schváleno.

⁹⁶ K tomu více MALIŠ, Daniel. Oddlužení podnikajících fyzických osob po revizní novele insolvenčního zákona. EPRAVO.cz [online]. 29.7.2014 [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikajicich-fyzickych-osob-po-revizni-novele-insolvenčního-zakona-94928.html>

⁹⁷ Nejedná-li se o bagatelní dluhy nebo v případech, kdy není zřejmé, že tyto dluhy jsou opravdu závazky z podnikání. O těchto dlužích by měla rozhodovat schůze věřitelů dle § 397 IZ.

⁹⁸ K tomu blíže PLEVA, Vítězslav. ZÁVAZKY Z PODNIKÁNÍ: JE DLUŽNÍK POVINEN ZAJISTIT SI SOUHLAS VĚŘITELŮ V PŘÍPADĚ ODDLUŽENÍ?. EPRAVO [online]. 4.8.2014 [cit. 2014-12-06]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zavazky-z-podnikani-je-dluznik-povinen-zajistit-si-souhlas-veritelu-v-pripade-oddluzeni-94828.html>

Ve třetím případě, kdy pohledávka věřitele byla konkursem neuspokojena, nevidím žádný posun, neboť k návrhům na oddlužení poté, co pohledávka v rámci rozvrhu nebyla uspokojena, docházelo poměrně často i před rokem 2014. Toto je poměrně logické, neboť lze očekávat, že není-li pohledávka uspokojena z majetku dlužníka, bude její uspokojení z příjmů dlužníka v krátkodobém horizontu zpravidla výjimečné. Naproti tomu v rámci střednědobého horizontu, jakým je oddlužením plněním splátkového kalendáře, lze očekávat, že tento věřitel obdrží alespoň 30 % jeho pohledávky. Zde si však dovoluji vytknout, že žádat o oddlužení může dlužník, který má dluhy z podnikání, jen pokud je konkurs zrušen pro nedostatek majetku dlužníka. Zde však vidím problém v nákladech řízení na konkurs, které jsou v minimální výši 50.000,- Kč, kdy se domnívám, že tato částka by mohla být použita na úhradu části dluhů nezajištěných věřitelů, pokud by oddlužení bylo povoleno za určitých podmínek i těmto dlužníkům, aniž by museli projít konkursem.⁹⁹ Za více než problematickou považuji skutečnost, že novela insolvenčního zákona se nepromítla do živnostenského zákona, kdy je jednou z překážek provozování živnosti dlužníka OSVČ skutečnost, že konkurs byl pro nedostatek majetku zastaven. Pokud je jediným příjmem dlužníka příjem z podnikání, pak nemůže žádat o povolení oddlužení, neboť nemůže provozovat svou živnost.

Níže se pokusím nastínit ještě další případy, kdy dochází k povolení oddlužení a jeho následnému schválení dle rozhodnutí soudů. Povolení oddlužení resp. později jeho schválení „*nebrání zjištění, že dlužník (jenž již není podnikatelem) sice má dluh z podnikání, který řádně uvedl v seznamu závazků, ale jeho věřitel nepřihlásil tomu odpovídající pohledávku včas do insolvenčního řízení.*“¹⁰⁰ Povolení a následnému schválení oddlužení. „*...nebrání ani zjištění, že dlužník má dluh z podnikání, jestliže jiný dlužníkův věřitel nepřihlásil pohledávku včas do insolvenčního řízení a v důsledku toho povede schválené oddlužení k plnému uspokojení přihlášených věřitelů.*“¹⁰¹ A konečně žádat o povolení oddlužení může i dlužník, který je sám (jediným) statutárním orgánem a (jediným) společníkem.¹⁰² Vrchní soud v Praze šel dokonce ještě dál, když povolil oddlužení dlužníkovi, jehož podstatnou část zjištěných nezajištěných pohledávek (37 %) tvořily závazky z podnikání (vůči správci daně) a předpokládaná míra uspokojení věřitelů v příštích pěti letech by činila jen cca 39 % jejich pohledávek. „*V posuzovaném případě však odvolací soud s ohledem na stáří závazku z podnikání ...,*

⁹⁹ Dlužník zde ponese náklady na konkursní řízení a následně náklady na oddlužení.

¹⁰⁰ Viz Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. března 2014 ve věci KSPH 60 INS 18631/2013, sp. zn.: 3 VSPH 42/2014-A-22.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² K tomu blíže Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2011 ve věci KSPH 39 INS 4221/2008, sp.zn.: 29 NSČR 20/2009.

vzhledem k tomu, že značnou část tohoto závazku tvoří nikoli jistina, ale penále ... a vzhledem k absenci významnějšího zpenžitelného majetku dlužníka dospěl k závěru, že oddlužení plněním splátkového kalendáře povede k výraznějšímu uspokojení věřitelů než při řešení úpadku konkursem, protože dlužník má příjem ze zaměstnání a lze předpokládat, že uspokojení věřitelů v rámci měsíčních splátek z příjmu dlužníka bude vyšší než uspokojení z výtěžku prodeje majetkové podstaty. ... Za této situace je odvolací soud toho názoru, že řešit úpadek dlužníka již nyní konkursem by též odporovalo zásadám insolvenčního řízení, jež musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů §5 písm. a) insolvenčního zákona. Nelze totiž přehlédnout, že řešení úpadku splátkovým kalendářem je reálné ...¹⁰³

V praxi se můžeme setkat ještě s případy, kdy soud bude předběžně zkoumat úspěch popření pohledávek a to v situacích, kdy nelze vyloučit, že by nezajištění věřitelé v případě úspěšné popřené pohledávky obdrželi alespoň 30% jejich nezajištěných pohledávek. Nebude-li úspěch popření vyloučen, soud oddlužení schválí.¹⁰⁴ Podle mého názoru je tento postup zcela správný, protože pokud by se následně ukázalo, že nezajištění věřitelé obdrží méně než 30 % jejich pohledávek, insolvenční soud schválené oddlužení zruší a na dlužníka prohlásí konkurs.¹⁰⁵ Ostatně revizní novelou insolvenčního zákona byl tento postup soudů posvěcen a to zavedením možnosti rozhodnout o povolení oddlužení v pochybnostech, zda je dlužník oprávněn podat návrh na oddlužení.¹⁰⁶

De lege ferenda bych navrhovala, aby byly aktivně legitimovaní k podání insolvenčního návrhu i osoby samostatně výdělečně činné s dluhy z podnikání (dále jen OSVČ) a to za podmínky, že nezajištění věřitelé by případným konkursem byli uspokojeni méně. Takto jasná úprava by jistě pomohla vyřešit dilema OSVČ, která zvažuje podání návrhu na povolení oddlužení, neboť se obává řešení jejího úpadku konkursem v případech, kdy nesplňuje žádnou z výjimek § 389 odst. 2 insolvenčního zákona. Úprava, která by umožňovala OSVČ řešit svůj úpadek jinou než likvidační formou v zákoně dle mého názoru i nadále absentuje, neboť reorganizace u těchto osob nepřichází v úvahu a OSVČ musí svůj úpadek zpravidla řešit konkursem. OSVČ s dluhy z podnikání sice může podat návrh na

¹⁰³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.dubna 2012 ve věci: KSPH 39 INS 19345/2011,sp.zn: 1 VSPH 425/2012.

¹⁰⁴ K tomu více viz Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. července 2012 ve věci KSCB 27 INS 13044/2010, sp.zn: 29 NSČR 22/2012-B-18.

¹⁰⁵ K tomu blíže Usnesení NS ČR ze 29. září 2010, sen. zn. 29 NSČR 6/2008, uveřejněném pod číslem 61/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

¹⁰⁶ Dle ustanovení § 397 odst. 1 IZ, „insolvenční soud oddlužení povolí a tuto otázku prozkoumá v průběhu schůze věřitelů svolané k projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí.“

oddlužení a může doufat v pasivitu věřitele, který má za dlužníkem pohledávku z titulu podnikatelské činnosti dlužníka a současně není-li tato pohledávka zajištěna, ale na toto se nemůže spolehnout. Nevidím důvod, proč fyzické osoby, které žily na dluh, by měly být sociálním řešením úpadku – oddlužením zvýhodňováni oproti OSVČ, kteří nemuseli na trhu uspět se svým podnikatelským záměrem¹⁰⁷ či se do finanční tísně dostali ne vlastní vinou např. druhotnou platební neschopností. Navíc OSVČ na rozdíl od společníků ve společnostech s ručením omezeným či akcionářů v akciových společnostech ručí za své dluhy veškerým svým majetkem a přesto, nemají na rozdíl od těchto společností možnost řešit svůj úpadek sanačním způsobem bez možných hrozeb konkursu.¹⁰⁸ Okrajem uvádím, že v bodě 300 návrhu novely insolvenčního zákona zastává stejný názor i ČNB, která umožňuje oddlužení povolit i „dalším osobám“.

3.3.2 Povolení společného oddlužení manželů

Revizní novelou insolvenčního zákona, byla s účinností od 1.1.2014 zavedena možnost podání společného oddlužení manželů na jednotném formuláři Ministerstva spravedlnosti. De facto se do insolvenčního zákona promítla praxe insolvenčních soudů, které ve velkém spojovali insolvenční řízení dlužníků manželů. Soud zejména rozhodoval ve společném řízení o úpadku, byl-li manželé podán společný insolvenční návrh, ale každý z manželů podal svůj zvláštní návrh na oddlužení. Případně i tehdy, kdy každý z manželů podal samostatný insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Zde chci zejména poukázat na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 1 VSPH 669/2009 ze dne 15. prosince 2009, kde si soud absentující úpravu společného oddlužení vyložil po svém a řízení na základě § 112 o.s.ř. spojil.

Společné oddlužení manželů není povinností a tak doposud může návrh na zahájení insolvenčního řízení spojený s návrhem na povolení oddlužení podat každý z manželů samostatně. Naproti tomu „společný“ věřitelský návrh na zahájení insolvenčního řízení může věřitel podat, jen pokud má vůči manželům, pohledávku nedílné povahy. Podají-li návrh na oddlužení manželé společně, soud rozhodne o návrhu jako celek. Je otázkou, zda v případě, kdy jeden z manželů nesplňuje podmínky oddlužení (např. má dluhy z podnikání), bude prohlášen konkurs na oba manžele, případně pouze na toho z manželů, který podmínky nesplňuje. Osobně se domnívám, že řízení těchto dlužníků by mohlo být rozděleno, přičemž jeden z manželů by řešil svůj úpadek oddlužením a druhý konkursem. V případě, kdy bude

¹⁰⁷ Odhlížím od podnikatelského rizika, které je jistě argumentem zákonodárců, a to s ohledem na výše uvedené.

¹⁰⁸ Přitom akciové společnosti a společnosti s ručením omezeným mohou svůj úpadek řešit reorganizací, kterou lze považovat též za sanační způsob úpadku.

konkurs zastaven pro nedostatek majetku, by mohl i druhý manžel řešit svůj úpadek oddlužením. Odlišný názor však zastávají soudci na Krajském soudě v Praze, kteří v případě, že jeden z manželů nesplňuje podmínky oddlužení, pak prohlásí konkurs na oba manžele. Zde vyvstává další otázka, zda může být i konkurs společný? V zákoně úprava společného konkursu manželů zcela absentuje, což se domnívám, že s ohledem na společné oddlužení manželů není vhodné. Nevidím důvod, proč by nemohl být i společný konkurs manželů, neboť jsou-li závazky ve společném jmění manželů, pak jsou manželé solidární dlužníci a není důvod proč manžele vyloučit do samostatného řízení. Ačkoli zákon společný konkurs neupravuje, můžeme ojediněle nalézt společné konkursní řízení manželů dlužníků.¹⁰⁹ Protože není vyhláškou o odměně IS řešena odměna insolvenčního správce za společné konkursní řízení může soud v souladu se zákonem přiměřeně jeho odměnu zvýšit.

Manželé jsou solidární dlužníci, a proto je vhodné, aby podali společný návrh manželů na povolení oddlužení oba manželé a v případě řádného plnění byli oba osvobozeni od placení zbylé části dluhů. Nedošlo by tak k situaci, kdy jeden manžel bude osvobozen od placení zbylé části dluhů, avšak po druhém z manželů, který návrh nepodal, by věřitelé mohli své pohledávky nadále uplatňovat.¹¹⁰ Podle mého názoru, jsou-li závazky pouze jednoho z manželů a nejsou-li do zahájení insolvenčního řízení pravomocně přiznané soudem ani exekučně vymáhány, může dlužník polemizovat nad tím, zda pro něj není vhodné podat návrh na povolení oddlužení samostatně, neboť po zahájení insolvenčního řízení již nelze exekuci na druhého z manželů ani nařídit. Manžel tohoto dlužníka i přesto, že nebude osvobozen od placení zbylé části dluhů (osvobozen by případně byl pouze ten z manželů, který splnil podmínky oddlužení) nebude muset plnit věřitelům neuhrazenou část jejich pohledávek, neboť tyto již budou pouze naturální obligací.

Oddlužení může proběhnout formou plnění splátkového kalendáře, kdy postačí, pokud jeden z manželů bude splňovat potřebnou výši zabavitelného příjmu, nebo formou zpeněžení majetkové podstaty, kdy bude zpeněžen i majetek, který je ve výlučném vlastnictví pouze jednoho z manželů, neboť manželé musí výslovně prohlásit, že se zpeněžením tohoto majetku souhlasí. Prohlášení musí být úředně ověřeno a musí být soudu doloženo spolu s návrhem na povolení oddlužení.

¹⁰⁹ Např. řízení vedeného u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 65 INS 6663/2014.

¹¹⁰ K tomu blíže: MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický*. 3. Aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, 2014, 491 s. ISBN 9788072019397 s. 154

Ve všech případech, kdy proběhne společné oddlužení manželů je insolvenčnímu správci vyplácen jeden a půl násobek odměny náležející za oddlužení jednoho subjektu.¹¹¹ Toto považuji za spravedlivé, neboť insolvenční správce musí řešit úpadek dvou dlužníků, komunikovat se dvěma dlužníky, rozhodovat o pohledávkách dvou dlužníků a zpravidla též komunikovat se dvěma správci mzdy. Domnívám se, že je spravedlivé, že insolvenčnímu správci nenáleží dvojnásobek odměny tj. 1500 Kč za každý započatý měsíc plnění oddlužení splátkovým kalendářem¹¹², protože společné oddlužení manželů považuji za méně náročné než oddlužení dvou rozdílných subjektů. Insolvenční správce má též nárok na zvýšený paušál na náhradu hotových výdajů ve výši 225,-Kč.

Nedomnívám se, že revizní novela zcela zásadně oddlužení manželů upravila a to například s ohledem na skutečnost, kdy insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení podá pouze jeden z manželů a poté, co proběhne přezkumné řízení, podá insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení i druhý z manželů. Řízení již v tomto stádiu nepůjdou spojit. Není zřejmé, zda věřitelé mají možnost přihlásit svou pohledávku, kterou přihlásili vůči manželovi, jehož řízení bylo zahájeno dříve, i vůči druhému z manželů. Takováto pohledávka zřejmě bude považována za duplicitní. Věřitel však v době, kdy pohledávka vznikla, mohl počítat s tím, že pohledávka, která je předmětem SJM bude uspokojena s větší pravděpodobností ve vyšší míře než pohledávka jednotlivce, neboť k této pohledávce jsou oba manželé zavázáni společně a nerozdílně a věřitel tak může pohledávku vymáhat po tom z manželů, kde lze očekávat nižší plnění. V nastíněné situaci tak může věřitel obdržet zákonem stanovené minimum ve výši 30% své pohledávky, i přesto, že druhý manžel by s ohledem na svůj příjem mohl plnit v rámci plnění splátkového kalendáře nepoměrně více. Podle mého názoru by bylo vhodné legislativně upravit možnost věřitele přihlásit pohledávku v rámci obou řízení a získat tak 60% své pohledávky.

V praxi se můžeme setkat s případy, kdy je závazek pouze na jednoho z manželů, nejtypičtější u spotřebitelských úvěrů, kdy se k plnění závazku smluvně zaváže pouze jeden z manželů a podpis druhého manžela na smlouvě absentuje. Otázkou pak zůstává, zda věřitel může svou pohledávku uplatňovat vůči manželovi dlužníka, se kterým smlouvu neuzavřel, je-li pouze proti němu vedeno insolvenční řízení. Pro tento případ lze na přihlášení pohledávky

¹¹¹ Před zrušením vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů soudci postupovali analogicky zpravidla tak, že zvýšili odměnu IS o 30% v souladu s ust. § 19a, případně ji stanovili na dvojnásobek.

¹¹² § 3 písm. b) a c) vyhlášky o odměně IS.

věřitele vztáhnout Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. 31 Odo 677/2005, jehož právní větu cituji: „*Splnění závazku náležejícího do společného jmění manželů sjednaného jen jedním z manželů nemůže věřitel v nalézacím řízení vymoci po druhém z těchto manželů; právo věřitele domáhat se při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojení závazku povinného manžela postižením společného jmění manželů tím není dotčeno.*“ Důvodem, proč věřitel může přihláškou uplatnit svou pohledávku jen vůči tomu z manželů, se kterým byla smlouva uzavřena je dle mého názoru jednak zásada dodržování smluv (*pacta sunt servanda*) a jednak právní jistota věřitele (kdo je dlužníkem) a v neposlední řadě též právní jistota manžela dlužníka, který o závazku skutečně nemusel vědět. Na druhou stranu se domnívám, že by nebylo od věci, aby zákonodárce možnost vymáhat dluh i po manželovi dlužníka v rámci insolvenčního zákona umožnil. K tomu závěru mě vede fakt, že z finančních prostředků, které měl dlužník k dispozici, bude s velkou pravděpodobností čerpat i manžel dlužníka a tak by měl nést stejné následky jako samotný dlužník. Další důvod vidím též ve skutečnosti, že pokud by bylo možno přihlásit pohledávku i vůči manželu, jehož podpis na smlouvě absentoval, pak by to znamenalo lepší pozici věřitele při vymáhání jeho pohledávky.¹¹³ Jsem toho názoru, že věřitel by měl mít možnost uplatňovat pohledávky vůči oběma manželům, tedy i vůči manželovi, který není smluvní stranou smlouvy, na základě které závazek vznikl.

S obdobný problém, jaký je nastíněn ve výše uvedeném odstavci, se můžeme setkat i v případě, kdy chce pouze jeden z manželů zahájit insolvenční řízení a navrhopat oddlužení. Může tento dlužník uplatnit závazky, kde je podepsaný pouze jeho manžel? Na tomto místě je vhodné zmínit, že občanský zákoník jako zákon obecné povahy hovoří jasně – závazky, které jsou součástí společného jmění manželů (dále jen SJM) je možno vymáhat po kterémkoliv z manželů. Z toho vyplývá, že oba manželé jsou k tomuto závazku zavázáni společně a nerozdílně. Soud, resp. insolvenční správce, resp. věřitelé by tedy podle mého názoru měli v rámci přezkumného řízení seznam závazků přezkoumat a dluh uznat. K tomu závěru mě vede fakt, že pokud by bylo zadluženo SJM a manžel by si osobně žádné dluhy nesjednal, neměl by možnost tyto dluhy řešit pomocí oddlužení. Tato možnost by byla dlužníkovi zapovězena též v případě, kdy by měl sám pouze jednoho věřitele a ostatní dluhy, které jsou součástí SJM by byly sjednané druhým manželem. Pak by dlužník nesplnil mnohost věřitelů jako jednu z podmínek úpadku.

¹¹³ K tomu srov. MALENOVSKÝ, R. *K žalobě na splnění závazku náležejícího do SJM sjednaného jen s jedním z manželů*. Právní rozhledy. 2008. Rpč. 16, č. 20, s. 747-754

Domnívám se, že by měl insolvenční zákon též upravit účinky prohlášení oddlužení na nové SJM, jako je tomu u konkursu.¹¹⁴ Naopak stejně jako je tomu v případě společného oddlužení, by bylo, dle mého názoru, vhodné vést i společné řízení pro konkurs, a to zejména v případech, kdy oba manželé nesplňují podmínky pro povolení oddlužení, nebo v případech, kdy je povolené společné oddlužení soudem zrušeno.

V praxi může jistě dojít i k případům, kdy je u soudu podán návrh na společné oddlužení manželů, ze kterého je zřejmé, že jeden z manželů nesplňuje podmínky pro oddlužení a měl by na něj být prohlášen konkurs, například pro převážnou část dluhů z podnikání či pro relevantní předchozí trestnou činnost jednoho z manželů. Soud by měl podle mého názoru následně přiměřeně použít ustanovení § 112 odst. 2 o.s.ř. a společné řízení rozdělit do dvou oddělených řízení. V tomto případě, by se majetek v SJM měl vypořádat tak, že by se sepsal majetek odpovídající částce podílu spadajícího do SJM do majetkové podstaty manžela, na jehož majetek byl prohlášen konkurs. Ten z manželů, který by splnil podmínky oddlužení, by mohl být osvobozen od placení zbylé části dluhu dle § 414 IZ.

Závěrem bych shrnula, že úprava společného oddlužení manželů byla jednou z očekávaných novel, avšak její precizace by nebyla na škodu. Podle současné úpravy se účinky oddlužení váží spíše k SJM než k jednotlivým subjektům, přičemž smyslem oddlužení je zajistit možnost dlužníkům začít „od nuly“. Domnívám se, že společného oddlužení by se měli aktivně účastnit oba manželé. Nyní může docházet k situacím, kdy jeden z manželů se pouze „veze“ a bez vlastního přičinění dosáhne oddlužení, neboť věřitelé jsou uspokojováni pouze z příjmu druhého manžela v případě plnění splátkového kalendáře. Dále se domnívám, že by věřitelé měli mít zákonem zakotvenou možnost přihlašovat své pohledávky vůči každému z manželů zvlášť. Kvůli lepší dohledatelnosti dlužníků manželů by měla být zvlášť uveřejněna informace o každém z manželů. Domnívám se, že právní jistotu nezajistilo ani novelizací včleněné ustanovení § 83a IZ, podle kterého nelze spojit návrhu různých dlužníků do společného řízení, není-li uvedeno jinak. Znamená to tedy, že není-li podán společný návrh manželů na povolení oddlužení dle § 394a, nelze již tyto řízení dlužníků manželů spojit? S ohledem na judikaturu si troufám tvrdit, že nikoliv, ale pravděpodobně může vzniknout i opačný výklad.

¹¹⁴ Dle § 276 odst. 1 po dobu trvání účinků prohlášení konkursu nemůže vzniknout nové SJM.

3.3.3. Povolení oddlužení cizímu státnímu příslušníkovi a občanovi Evropské unie v ČR

Dne 31.5.2002 vstoupilo v platnost Nařízení Rady (ES) 1346/2000 o úpadkovém řízení¹¹⁵, které se pro Českou republiku stalo závazné a přímo použitelné jejím vstupem do Evropské unie. Jedná se o kolizní úpravu k jednotlivým právním normám států Evropské unie.¹¹⁶ Nařízení si klade za cíl zvýšení účinnosti a zrychlení úpadkových řízení s mezinárodním dopadem.¹¹⁷ Na základě tohoto nařízení může dlužník - fyzická nebo právnická osoba řešit svůj úpadek ve státě, kde má soustředěny své hlavní zájmy (the center of main interest)¹¹⁸. „*Hlavní zájem dlužníka fyzické osoby nepodnikatele (v nařízení výslovně nedefinován a neřešen ani v dosavadní judikatuře Evropského soudního dvora) je nutné chápat nejen jako výtěžnou činnost dlužníka, ale extenzivněji jako všeobecné ekonomické zájmy dlužníka ve vztahu k území, ke kterému dlužník vykazuje nejužší vztah, tedy místu, k němuž lze na základě okolností dovést vztah úzký a stabilní, a které je zjistitelné pro třetí osoby...*“¹¹⁹ Podle tohoto kritéria bude v dotčeném státě zahájeno hlavní úpadkové řízení, které bude bez dalšího uznáno ve všech státech Společenství.¹²⁰ Členské státy však mohou odmítnout uznat úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě nebo výkon rozhodnutí učiněných v souvislosti s takovým řízením a to pro rozpor s veřejným pořádkem. K výhradě veřejného pořádku se vyjádřil Soudní dvůr Evropských společenství takto: „*Článek 26 nařízení č. 1346/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že členský stát může odmítnout uznat*

¹¹⁵ V současné době probíhají na půdě Evropského parlamentu, Evropské komise a Rady jednání o revidovaném znění Nařízení, které by mělo být přijato v průběhu tohoto roku (2015). K tomu blíže PŘECECHTĚLOVÁ, Tereza. *Revize Nařízení o úpadkovém řízení aneb evropská insolvence po patnácti letech v novém kabátě – 1. ČÁST.* [online]. 12.11.2014 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/revize-narizeni-o-upadkovem-rizeni-aneb-evropska-insolvence-po-patnacti-letech-v-novem-kabate-1-cast-96042.html>

¹¹⁶ Nařízení není aplikovatelné vůči Dánsku.

¹¹⁷ Bod 8 Nařízení Rady (ES) 1346/2000 o úpadkovém řízení

¹¹⁸ Pro posouzení je relevantní stav v době podání návrhu.

¹¹⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci 2 VSOL 171/2008-A-30 KSBR 40 (26) INS 3469/2008 2 VSOL 171/2008-A-30, z 22. dubna 2009. Podle bodu 13 preambule by „*místem hlavního zájmu dlužníka fyzické osoby nepodnikatele mělo být místo, ze kterého dlužník obvykle své zájmy spravuje, a je proto zjistitelné třetími osobami.*“

¹²⁰ Zásada uznání cizího soudního rozhodnutí je zakotvena v čl. 16 Nařízení. Dle judikatury Evropského soudního dvora: „*Článek 16 odst. 1 první pododstavec nařízení č. 1346/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že za rozhodnutí o zahájení úpadkového řízení ve smyslu tohoto ustanovení se považuje rozhodnutí vydané soudem členského státu, ke kterému byl za tímto účelem podán návrh na zahájení řízení uvedeného v příloze A téhož nařízení, vycházející z úpadku dlužníka, jestliže toto rozhodnutí zahrnuje zbavení dlužníka práva nakládat se svým majetkem, a jmenování správce podstaty uvedeného v příloze C daného nařízení. Toto zbavení práva nakládat s majetkem znamená, že dlužník pozbude oprávnění vykonávat správu svého majetku.*“ K tomu blíže: *Judgment of the Court (Grand Chamber) of 2 May 2006 - Eurofood IFSC Ltd, (Case C-341/04).* [online]. EUR-Lex.europa.eu [cit. 2011-02-20]. Dostupné z : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62004J0341:EN:HTML>.

*úpadkové řízení zahájené v jiném členském státě, jestliže bylo rozhodnutí o zahájení řízení přijato při zjevném porušení základního práva být vyslechnut, kterého požívá osoba dotčená takovým řízením.*¹²¹

Hmotná úprava úpadková řízení se v jednotlivých státech značně odlišuje, z toho důvodu nenalezneme právní úpravu úpadkového řízení s obecnou působností. Zahájené řízení se tedy řídí právním řádem státu, kde je řízení vedeno a nebrání zahájení vedlejších úpadkových řízení.¹²² Bude-li v České republice (ČR) žádat o oddlužení občan členského státu, který má své hlavní zájmy soustředěny v ČR, bude se oddlužení řídit českým právním řádem, tj. insolvenčním zákonem. Dlužník podá u místně a věcně příslušného soudu insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení, ve kterém uvede svou státní příslušnost a ve kterém by měl zdůvodnit příslušnost pro zahájení úpadkového řízení, aby předešel zastavení insolvenčního návrhu dle § 427 IZ. V seznamu závazků dlužník uvede i případné zahraniční věřitele. Bude-li se jednat o zahraničního věřitele, který je insolvenčnímu soudu známý¹²³ má insolvenční soud povinnost vyrozumět tohoto věřitele¹²⁴ o probíhajícím insolvenčním řízení dle § 430 insolvenčního zákona. Tomuto věřiteli insolvenční soud doručí „rozhodnutí, kterým se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, a rozhodnutí o úpadku nebo jeho zkrácené znění“¹²⁵ K tomuto Nejvyšší soud judikoval: „*Nejde-li o známé věřitele dlužníka, kteří mají své obvyklé místo pobytu, bydliště nebo sídlo v některém z členských států Evropské unie s výjimkou Dánska (§ 430 zákona č. 182/2006 Sb. ve znění pozdějších předpisů), nedoručuje insolvenční soud známým věřitelům dlužníka zvlášť (jinak než vyhláškou podle § 71 a násl. uvedeného zákona) ani vyhlášku, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení ani rozhodnutí o úpadku.*“¹²⁶ Zde je nutné upozornit na speciální úpravu nařízení, dle kterého je insolvenční soud povinen známému zahraničnímu věřiteli odeslat též formulář nazvaný jako "Výzva k přihlášení pohledávky. Závazné lhůty" přeložený do všech

¹²¹ Judgment of the Court (Grand Chamber) of 2 May 2006 - Eurofood IFSC Ltd, (Case C-341/04).

[online]. EUR-Lex.europa.eu [cit. 2011-02-20]. Dostupné z : <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62004J0341:EN:HTML>>

¹²² „Vedlejší řízení se týká výhradně majetku, který se vztahuje k dané provozovně a řídí se právem soudu, který toto nařízení zahájil“ TOMČALA, Pavel. *Insolvenční řízení a jeho mezinárodní souvislosti. : Právní zajištění a význam pro českého insolvenčního správce.* [online]. 29.9.2009 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://komora.wz.cz/sem01.pdf> . str. 2 a 3

¹²³ Pojem „známý věřitel“ je vymezen judikatorně Usnesením Nejvyššího soud ČR ze dne 26. července 2012, sp. zn. 29 NSČR 13/2010-P48-17 jako: „věřitel, o kterém by se insolvenční soud, případně předběžný správce nebo (od rozhodnutí o úpadku) insolvenční správce dlužníka, dozvěděl při obvyklém chodu věci z listin, jež je dlužník povinen předložit insolvenčnímu soudu nebo z řádně vedeného účetnictví dlužníka anebo z jiných dlužníkem řádně vedených záznamů o stavu jeho majetku a závazků (včetně korespondence).“

¹²⁴ Je-li známých věřitelů více, pak tato povinnost se vztahuje na každého individuálního věřitele zvlášť.

¹²⁵ Viz § 430 odst. 2 IZ.

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.9.2008, sp. zn. KSBR 38 INS 735/2008, 29 NSČR 4/2008 publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS pod č. R 25/2009.

úředních jazyků států Evropské unie.¹²⁷ V případě, že tak insolvenční soud neučiní, nemůže zahraničním známým věřitelům uběhnout lhůta k přihlášení jejich pohledávek, neboť tato počíná až doručením oznámení¹²⁸, které musí splňovat náležitosti uvedené v čl. 40 Nařízení.¹²⁹ Splní-li dlužník zákonem požadované podmínky insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení, bude mu oddlužení povoleno a nebude-li nic bránit jeho schválení, soud následně schválí oddlužení a to buď povolením splátkového kalendáře, nebo zpeněžením majetkové podstaty. Pokud bude např. v zahraničí na insolvenčního dlužníka nařízena exekuce, pak účinky zahájení insolvenčního řízení se na toto exekuční řízení budou řídit zahraničním právem.

Pro úplnost ještě uvádím, že Nařízení se nebude vztahovat na věřitele mající pohledávku zajištěnou dlužníkovým majetkem, který se nachází na území jiného členského státu, než kde je úpadkové řízení vedeno.¹³⁰ Nařízení se též nebude vztahovat na jiné než členské státy EU, zde se budou aplikovat mezinárodní smlouvy se státem, jehož je dlužník občanem.

¹²⁷ K tomu srov. Komentář k § 430 odst. 2 IZ: KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související : Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení : komentář*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2008. s. 628 a násl.

¹²⁸ Dle § 74 odst. 2 insolvenčního zákona. Dále též srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.9.2008, sp.zn. 29 NSCR 4/2008. Běhu lhůt se podrobně věnuje i článek e-pravo: MACHAČ, Martin. *Přihláška pohledávky známého zahraničního věřitele do insolvenčního řízení v ČR*. EPRAVO.cz. [online]. 8.6.2012 [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prihlaska-pohledavky-znameho-zahranicniho-veritele-do-insolvenčního-řízení-v-cr-83207.html>

či článek e-pravo: VODA, Jiří. *Běh lhůty pro přihlášení pohledávek zahraničním věřitelům z Evropské unie*. [online]. 13.9.2012 [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/beh-lhuty-pro-prihlaseni-pohledavek-zahranicnim-veritelum-z-evropske-unie-85381.html>

¹²⁹ Dle ustanovení čl. 40 bude známý věřitel řádně informován, pokud bude informován individuálně, v oznámení budou uvedeny lhůty a dále „sankce za nedodržení těchto lhůt, subjekt nebo orgán, u kterého se přihlašují pohledávky a jiná stanovená opatření. Toto oznámení rovněž informuje o tom, zda věřitelé, jejichž pohledávky jsou přednostní nebo zajištěné věcným právem, musí své pohledávky přihlásit.“

¹³⁰ K tomu blíže TOMČALA, Pavel. *Insolvenční řízení a jeho mezinárodní souvislosti.: Právní zajištění a význam pro českého insolvenčního správce*. [online]. 29.9.2009 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://komora.wz.cz/sem01.pdf>.

4. Projednání způsobu oddlužení a hlasování nebo rozhodnutí o jeho přijetí

Projednání způsobu oddlužení a hlasování o jeho přijetí se děje na schůzi věřitelů.¹³¹ Řádně přihlášení věřitelé mají právo účasti na schůzi věřitelů a s ním spojené právo hlasovací a to vyjma zajištěných věřitelů, kteří v přihlášce pohledávky uplatnili své právo na zajištění.¹³² Na schůzi věřitelů též nemají právo hlasovat dlužníkovy osoby blízké. Pokud byla pohledávka nezajištěného věřitele popřena, má tento věřitel právo hlasovat pouze tehdy, usnesla-li by se na tom schůze věřitelů.¹³³ Případné zpětvzetí přihlášky pohledávky po schůzi věřitelů nemá na hlasování o způsobu oddlužení vliv, neboť věřitel byl v době hlasování řádně přihlášen. Na schůzi věřitelů se bude rozhodovat prostou většinou hlasů počítanou podle výše jejich zjištěných přihlášených pohledávek¹³⁴, zda nezajištění věřitelé budou uspokojeni z majetkové podstaty dlužníka a to při oddlužení jejím zpeněžením či pomocí splátkové kalendáře, který bude povinen dlužník plnit po dobu, po kterou zcela neuhradí své zjištěné závazky¹³⁵, nejdéle však po dobu pěti let. Přičemž vždy platí, že nezajištěným věřitelům se musí dostat alespoň 30% jejich nezajištěných pohledávek, aby mohl být dlužník oddlužen.

Nezajištění věřitelé mohou hlasovat prezenčně či korespondenčně pomocí „Hlasovacího lístku“. Hlasovací lístek musí splnit zákonem stanovené náležitosti, kterými jsou písemnost, ověřená pravost podpisu věřitele a nepochybnost o tom, jak věřitel hlasoval. Pomocí hlasovací lístku mohou věřitelé hlasovat před i po zahájení insolvenčního řízení. Pro platnost jejich hlasů musí být hlasovací lístek doručen insolvenčnímu soudu den předcházející schůzi věřitelů v případě, kdy bude hlasováno po zahájení insolvenčního řízení. Budou-li hlasovat o přijet způsobu oddlužení mimo schůzi věřitelů před zahájením insolvenčního řízení pak musí být hlasovací lístek „*doručen dlužníku nejpozději posledního dne lhůty, kterou dlužník k tomuto účelu stanovil a známým věřitelům písemně oznámil; tato lhůta nesmí být kratší než 15 dnů.*“¹³⁶ Souhlasí-li věřitel se způsobem oddlužení, není následně oprávněn své

¹³¹ Pro hlasovací právo v rámci oddlužení platí obdobně § 49 – § 53 IZ.

¹³² Dle Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010, NS dovodil, že: „...*co do výkonu hlasovacích práv na schůzi věřitelů konané po rozhodnutí o úpadku je určující stav přezkoumání přihlášené pohledávky příslušného (hlasujícího) věřitele a případné rozhodnutí schůze věřitelů potažmo soudu o hlasovacích právech přítomných věřitelů (v režimu § 49 a násl. insolvenčního zákona).*“

¹³³ Dle § 50 odst. 1 a § 51 odst. 1 IZ.

¹³⁴ Pokud by došlo k situaci, že žádný ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu, bude rozhodovat insolvenční soud a to v rozhodnutí o schválení oddlužení dle § 402 odst. 5 IZ.

¹³⁵ Dlužník by tak oddlužení splnil, insolvenční soud by následně tuto skutečnost na základě § 413 IZ vzal: „... *na vědomí rozhodnutím, proti kterému není odvolání přípustné. Právní mocí tohoto rozhodnutí insolvenční řízení končí. Současně insolvenční soud rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a zproští insolvenčního správce jeho funkce.*“

¹³⁶ Viz § 401 odst. 1 a 2 IZ.

stanovisko měnit. Proti rozhodnutí o způsobu řešení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty se může odvolat pouze věřitel.¹³⁷ Dlužník k tomu není subjektivně legitimován.¹³⁸

Volbou způsobu oddlužení nezajištěnými věřiteli ovlivní výši plnění, kterou nezajištění věřitelé od dlužníka obdrží. Je tedy v zájmu těchto věřitelů, aby se předem seznámili s majetkem dlužníka a jeho příjmy. Relevantní informace získají především z insolvenčního rejstříku, kde jsou o dlužníkovi tyto informace veřejně přístupné. Insolvenční soud není oprávněn zkoumat, zda věřitelé zvolili pro ně nejvýhodnější způsob oddlužení, či jejich rozhodnutí jakkoli měnit. Insolvenční soud „posuzuje jen to, zda v průběhu řízení nevyšly najevo skutečnosti, které by jinak činily oddlužení nepřipustným (§ 405 odst. 1 insolvenčního zákona). Neshledá-li důvod k neschválení oddlužení, rozhodne dle § 406 insolvenčního zákona o schválení oddlužení způsobem, o němž rozhodla schůze věřitelů.“¹³⁹ I přesto, může insolvenční soud zcela výjimečně zasáhnout do volby způsobu oddlužení věřitelů a to v případech, kdy věřitelé rozhodnou o způsobu řešení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, avšak dlužník by tímto zpeněžením přišel o jedinou možnost bydlení a v souvislosti s tím, by se dostal do neřešitelné sociální situace vedoucí k dalšímu zadlužení.¹⁴⁰

Okrajově uvádím, že dlužník ve svém návrhu na povolení oddlužení uvádí, jakým způsobem by mělo být jeho oddlužení řešeno. Rozhodnout se může mezi oddlužením plnění splátkového kalendáře nebo oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, případně může uvést, že nenavrhuje žádné z těchto řešení.¹⁴¹ Zda bude oddlužení probíhat formou zpeněžení majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře bude rozhodovat schůze věřitelů a to minimálně prostou většinou přítomných či korespondenčních nezajištěných věřitelů.¹⁴²

¹³⁷ Viz § 406 odst. 4 IZ: „Rozhodnutí o schválení oddlužení doručí insolvenční soud zvláště dlužníku, insolvenčnímu správci a věřitelskému výboru. Odvolání proti tomuto rozhodnutí může podat pouze věřitel, který hlasoval proti přijetí schváleného způsobu oddlužení, nebo věřitel, jehož námitkám uplatněným podle § 403 odst. 2 insolvenční soud nevyhověl. Proti rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře může podat odvolání také dlužník, jehož žádosti o stanovení jiné výše měsíčních splátek insolvenční soud nevyhověl, nebo věřitel, který nesouhlasí se stanovením jiné výše měsíčních splátek a který proti tomu hlasoval.“

¹³⁸ K tomu blíže Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. září 2013 ve věci KSOS 22 INS 337/2013, sp. zn: 2 VSOL 783/2013-B-16.

¹³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.1.2014, sp.zn. 29 NSČR 91/2013.

¹⁴⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. února 2012 ve věci: KSUL 70 INS 11081/2010, sp. zn: 3 VSPH 1053/2011.

¹⁴¹ Dle Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.1.2014, sp.zn. 29 NSČR 88/2013 je nutné, aby dlužník, který si za stanovených podmínek prosadí i proti vůli věřitelů oddlužení věřitele následně „neomezil ve volbě způsobu oddlužení, tedy zda bude provedeno zpeněžením majetkové podstaty či plněním splátkového kalendáře. Pouze ten dlužník, který nečiní kroky k tomu, aby tuto volbu věřitelům ztížil, omezil či znemožnil, je při podání návrhu na oddlužení veden poctivým záměrem“

¹⁴² K počtu hlasů jednotlivých věřitelů blíže §49 insolvenčního zákona.

Z tohoto důvodu na rozhodování věřitelů nebude mít vliv dlužníkovo stanovisko uvedené v insolvenčním návrhu, či později, kde preferuje pouze jeden ze způsobů řešení úpadku.¹⁴³

Pokud by nezajištění věřitelé rozhodli o způsobu řešení oddlužení dlužníka tak, že by obdrželi méně než 30 % jejich nezajištěných pohledávek, nebyl by zde podle Nejvyššího soudu dán důvod ke zrušení oddlužení dle § 418 IZ. Tato situace je podle Nejvyššího soudu řešitelná postupem dle § 415 IZ, kdy je možné přiznat dlužníkovi „*osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení, přestože hodnota plnění, které obdrželi nezajištění věřitelé, bude nižší než 30 % jejich pohledávek.*“¹⁴⁴

¹⁴³ Ve svém usnesení Nejvyššího soudu ČR ze 22. května 2013, sen. zn. 29 NSČR 35/2013, Nejvyšší soud zdůraznil, že o způsobu oddlužení rozhodují pouze věřitelé (402 odst. 3 IZ), případně insolvenční soud (402 odst. 5 a 406 odst. 1 IZ), neboť „*podáním návrhu na povolení oddlužení dlužník dává najevo, že souhlasí s oddlužením jedním ze dvou zákonem stanovených způsobů*“. Dále NS ČR uvedl, že skutečnost, kdy „*...dlužník upřednostňuje oddlužení plněním splátkového kalendáře před oddlužením zpeněžením majetkové podstaty, které zvolili věřitelé (respektive insolvenční soud), jeho právo podat odvolání proti usnesení o schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nezakládá.*“

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.1.2014, sp.zn. 29 NSČR 91/2013.

5. Rozhodnutí o schválení oddlužení

5.1. Náležitosti usnesení o schválení oddlužení

Poté, co insolvenční soud provede kontrolu úplnosti návrhu, posoudí, zda zde nejsou dány důvody pro zamítnutí návrhu, rozhodne o schválení oddlužení. „*Schválením oddlužení jsou vázáni jak dlužník, tak věřitelé, včetně věřitelů, kteří s oddlužením nesouhlasili nebo o něm nehlasovali.*“¹⁴⁵ Rozhodnutí o schválení oddlužení je procesní úkon soudu ve formě usnesení, které obsahuje odůvodnění a proti kterému není odvolání přípustné. Soud může schválit oddlužením formou zpeněžení majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře, každá z těchto forem se projeví v odlišných náležitostech usnesení. O tom, jakým způsobem bude řešeno oddlužení dlužníka, rozhodují věřitelé na schůzi věřitelů. Pokud se věřitelé na schůzi věřitelů nedostaví, nebo pokud ani jeden ze způsobů oddlužení nezíská prostou většinu, přísluší rozhodnutí o formě oddlužení soudu.

Pokud soud rozhodne o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře, pak v prvním výroku určí, počínaje jakým dnem bude dlužník povinen plnit svým nezajištěným věřitelům na úhradu jejich pohledávek určitou část ze svého příjmu (popř. ze smlouvy o důchodu) a to ve stejném rozsahu, v jakém z těchto příjmů mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky, a to po odečtení odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce. Od příjmu se dále odečítá výživné na děti. Po odečtení výživného a hotových výdajů na insolvenčního správce musí nezajištění věřitelé obdržet alespoň 30 % jejich nezajištěných pohledávek. V praxi se můžeme setkat s tím, že věřitel uzavře dohodu o snížení výživného se svými zletilými dětmi, aby tuto podmínku splnil.¹⁴⁶

Může-li dlužník svým věřitelům poskytnout plnění rovnající se nebo vyšší než 50 % jejich nezajištěných pohledávek, případně nezajištění věřitelé obdrží alespoň takové plnění, na kterém se s dlužníkem dohodli, pak dlužník může v návrhu na povolení oddlužení požádat o jinou výši měsíčních splátek dle § 398 odst. 4 IZ¹⁴⁷. Soud v usnesení o schválení oddlužení rozhodne o stanovení nižší než zákonem stanovené výše splátek, poté co přihlédne k důvodům uváděným dlužníkem a po posouzení hned několika relevantních kritérií. Za relevantní důvody jsou zejména považovány náklady na péči o nezletilé dítě, náklady na zvýšení vzdělání důležité pro udržení či získání práce, či skutečnost, že dlužník zaplatí 100 %

¹⁴⁵ HÁSOVÁ J., MORAVEC T. *Insolvenční řízení*. 1. Vyd. Praha : C.H. Beck, 2013. s.218

¹⁴⁶ Např. Usnesení Městského soudu v Praze č.j. MSPH 96 INS 9061/2010-B-14 ze dne 23. srpna 2011.

¹⁴⁷ Požádá-li dlužník o nižší výši splátek později, soud k jeho návrhu nebude přihlížet dle § 391 odst. 2 ve spojení s § 398 odst. 4 IZ.

svých nezajištěných pohledávek, i když bude plnit nižší než zákonem stanovenou výši splátek.¹⁴⁸ Za relevantní kritéria jsou považovány „*důvody, které vedly k dlužnickově úpadku, celková výše dlužnickových závazků, dosavadní a očekávané výši dlužnickových příjmů, opatření, která dlužník činí k zachování a zvýšení svých příjmů a ke snížení svých závazků, a doporučení věřitelů.*“¹⁴⁹ Následně soudce určí procentuální částku, která bude prostřednictvím insolvenčního správce rozvržena konkrétním věřitelům¹⁵⁰. Soudce může rozhodnout „*i nad rámec návrhu dlužníka.*“¹⁵¹ Soud může i bez návrhu změnit rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře¹⁵² a to pokud se podstatně změnila osobní či majetkové poměry dlužníka natolik, že je nezbytná změna výše splátky a to pod její zákonnou výši.¹⁵³ „*Jde zejména o případ změny výše dlužnickova příjmu, změny počtu vyživovacích povinností, změny bydlení, změny některých nezbytných výdajů či změny zdravotního stavu.*“¹⁵⁴

Ve druhém výroku bude zpravidla uložena povinnost dlužníka platit insolvenčnímu správci odměnu a náhradu hotových výdajů. Částka, kterou bude dlužník povinen plnit insolvenčnímu správci bude rozdílná v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a oddlužení plnění splátkového kalendáře. Zatímco v prvním případě se tato částka řídí odměnou insolvenčního správce při konkursu s tím, že minimálně musí insolvenční správce obdržet 45000,-Kč¹⁵⁵, v případě druhém bude odměna určena jednak pluralitou dlužníků¹⁵⁶ a jednak skutečností, zda při oddlužení plněním splátkového kalendáře dojde ke zpeněžení majetku určeného k zajištění. Insolvenčnímu správci bude dále náležet v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře náhrada hotových výdajů a to za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře, ve výši

¹⁴⁸ K tomu blíže Usnesení o schválení oddlužení Krajského soudu v Ostravě KSOS 22 INS 14503/2012-B-4 ze dne 20.11.2012 a Usnesení Krajského soudu v Praze KSPH 36 INS 8425/2013 ze dne 15.listopadu 2013.

¹⁴⁹ Viz § 398 odst. 4 IZ. K jednotlivým kritériím, která zohledňuje soud při stanovení nižších než zákonem stanovených měsíčních splátek, se podobně vyjádřil Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení ze dne 24.7.2014, sen.zn. 29 NSČR 53/2012, dosud nebylo publikováno (KSOS 22 INS 16136/2011). Tyto kritéria soud posuzuje i v případě podstatné změny okolností dle § 407 odst. 3 IZ.

¹⁵⁰ V případech, kdy pohledávka nebude zjištěna, bude vypočtená procentuální částka na uspokojení věřitele s touto pohledávkou věřiteli vyplacena až poté, co dojde ke zjištění jeho pohledávky. Věřitelé, jejichž pohledávka byla zjištěna, jsou soudem vyzváni, aby uvedli čísla bankovních účtů, na které chtějí zasílat jednotlivé splátky svých pohledávek.

¹⁵¹ Viz KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související : Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení : komentář*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2013. s. 899.

¹⁵² K tomu blíže Usnesení Vrchního soudu v Praze č.j. 3 VSPH 767/2012-B-37 ze dne 11.6.2013 a navazující usnesení č.j. 3 VSPH 1718/2013-B-58 ze dne 17.1.2014 (KSUL 43 INS 14093/2010)

¹⁵³ § 407 odst.3 IZ

¹⁵⁴ JIRMÁSEK, Tomáš. *Stanovení nižších splátek v oddlužení: podání návrhu*. EPRAVO.CZ [online]. 3.11.2014 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-nizsich-splatek-v-oddluzeni-podani-navrhu-95579.html>

¹⁵⁵ Ustanovení § 3 písm. a) a § 1 Vyhlášky o odměně IS.

¹⁵⁶ Vyhláška o odměně IS § 3 b) při oddlužení plněním splátkového kalendáře 750 Kč a v případě oddlužení povoleného na základě společného návrhu manželů 1125 Kč za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře.

150 Kč, případně ve výši 225 Kč u společného oddlužení manželů.¹⁵⁷ Ostatní výdaje se hradí v prokázané výši.¹⁵⁸

Další výrok soudu v případě plnění splátkového kalendáře bude směřovat plátcí mzdy¹⁵⁹, který bude provádět po doručení usnesení schválení oddlužení srážky ze mzdy dlužníka a tyto bude poukazovat na účet insolvenčního správce. Insolvenční správce bude následným výrokem vázán tuto částku rozdělit dle rozvrhu jednotlivým věřitelům a v případě, kdy se právními předpisy změní výpočet částky, která je oddlužením nepostižitelnou částí dlužníkových příjmů, bude povinen o tomto dlužníka informovat. Insolvenční správce bude dále povinen každé tři měsíce podávat zprávu soudu o plnění dlužníkových povinností.

Právní mocí usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se ruší „omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo před jeho vydáním v dosavadním průběhu insolvenčního řízení ze zákona nebo rozhodnutím insolvenčního soudu.“ Dlužník má též: „Dispoziční oprávnění k majetku, náležejícímu do majetkové podstaty v době schválení oddlužení, včetně toho majetku, s nímž dlužník nemohl dosud nakládat v důsledku účinků nařízení nebo zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce, má od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník; to neplatí, jde-li o majetek, který slouží k zajištění. Majetek, který dlužník získá poté, co nastanou účinky schválení oddlužení, z té části příjmů, která nepodléhá oddlužení, nenáleží do majetkové podstaty.“¹⁶⁰

Dlužník bude soudem poučen o svých povinnostech po dobu trvání účinku oddlužení.¹⁶¹ Nesplnění těchto povinností může mít za následek prohlášení konkursu na dlužníka, nepřiznání osvobození od placení zbylé části dluhů či odejmutí soudem přiznaného osvobození od placení zbylé části dluhů. Dlužník by tedy měl pečlivě zvážit své chování v průběhu oddlužení a plnit řádně a včas všechny povinnosti uložené mu soudem v usnesení o schválení oddlužení, aby dosáhl tíženého cíle, tj. usnesení soudu, kterým bude dlužník osvobozen od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny dle § 414 odst. 1 IZ.

¹⁵⁷ Vyhláška o odměně IS § 3 c) „při oddlužení plněním splátkového kalendáře, při kterém dochází ke zpeněžení majetku sloužícího k zajištění, 750 Kč a v případě oddlužení povoleného na základě společného návrhu manželů 1125 Kč za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře a částku určenou podle § 1 odst. 2“. Výše náhrady hotových výdajů vychází z § 7 odst. 4 tamtéž.

¹⁵⁸ K tomu blíže § 7 odst. 2 a 3, tamtéž.

¹⁵⁹ V případě, že dlužník změní zaměstnání, jsou usnesením o schválení oddlužení vázáni i všichni další plátcí mzdy, případně jiných příjmů určených dlužníkovi.

¹⁶⁰ Viz § 409 odst. 2 IZ

¹⁶¹ Viz § 412 odst. 1 IZ. Soud ve svém rozhodnutí též stanoví přesný čas, kdy tyto účinky nastávají.

V případě méně častého schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, bude konkretizován majetek sloužící ke zpeněžení dle § 406 odst. 2 písm. b) IZ. Odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce bude uspokojena z výtěžku zpeněžení. K majetku, který náleží do majetkové podstaty ke dni schválení oddlužení, bude mít dispoziční oprávnění insolvenční správce. Po zpeněžení majetku sloužícího ke zpeněžení se bude dále postupovat dle ustanovení § 302 a násl. IZ o konečné zprávě a rozvrhu v konkursu. Dále insolvenční soud informuje o tom, kdo je insolvenčním správcem dlužníka.

V případě schválení oddlužení dále soud o obou způsobů oddlužení „označí nezajištěné věřitele, kteří souhlasili s tím, že hodnota plnění, které při oddlužení obdrží, bude nižší než 30 % jejich pohledávky, a uvede nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli.“¹⁶²

¹⁶² Viz § 406 odst. 2 písm. c) a odst. 3. písm. c) IZ.

6. Možnost využití alternativního řešení sporu při předcházení úpadku a v rámci oddlužení

Insolvenční zákon sám nezaujímá žádné stanovisko k využití mediace v rámci řešení případných sporů. To však neznamená, že by mediace v rámci insolvenčního řízení nemohlo být užito, neboť pro insolvenční zákon lze subsidiárně použít občanského soudního řádu,¹⁶³ který s mediací nově v rámci průběhu řízení počítá např. při smírčím řízení, či možností předsedy senátu účastníky řízení upozornit na možnost využití mediace podle zákona o mediaci nebo sociálního poradenství podle zákona o sociálních službách, je-li to vhodné.¹⁶⁴ Protože se domnívám, že mediace by mohla za určitých podmínek ulehčit soudům a zároveň upevnit postavení věřitelů, ráda bych na tomto místě zmínila, kdy by bylo možné mediace využít.

V rámci insolvenčního řízení zpravidla bude více než dvě strany sporu a každá ze stran bude mít vlastní názor na řešení dlužníkovra úpadku. Toto je dáno tím, že zájem jednotlivých věřitelů na uspokojení jejich pohledávek bude různý. Například zajištění věřitelé se budou uspokojovat z majetkové podstaty a zpravidla tito věřitelé mají zájem na řešení dlužníkovra úpadku likvidační formou, oproti věřitelům nezajištěným, kteří v rámci oddlužení mohou obdržet jen zákonem stanovené minimum, tj. 30 % svých nezajištěných pohledávek. Osoba dlužníka mnohdy propadá beznaději, když se snaží řešit své závazky a postupem času se většinou stává ke svým dluhům apatická, oproti tomu věřitel bojuje do poslední chvíle o své pohledávky a ačkoli se snaží spor nejprve řešit mimosoudně, stejně, pokud není úspěšný, využívá i soudní cestu, krajně i sáhne po trestné činnosti jakou je např. vyhrožování či vydírání. Navíc soudní spor končí s jedním účastníkem úspěšným, s druhým neúspěšným. V mediaci mají účastníci oproti tomu možnost dosáhnout oboustranně přijatelného a výhodnějšího řešení, na kterém se sami podílejí a stávají se tak rovnými. Tím získávají kontrolu i odpovědnost za výsledek a tím spíše se také snaží dosáhnout sjednané dohody.¹⁶⁵ Alternativní řešení sporu je tak v mnohých případech na místě. *„V dnešní době, kdy se soudy stávají v důsledku nárůstu sporů neefektivními a výsledky mnoha kauz jsou v nedohlednu, volí lidé stále častěji mimosoudní, „přátelské“ způsoby, jak dosáhnout uspokojivého urovnání*

¹⁶³ Dle ust. § 7 IZ.

¹⁶⁴ Dle § 114a odst. 2 písm. b) o.s.ř.

¹⁶⁵ HOLÁ, L. Mediace v teorii a praxi. 1. vydání. Praha: Grada, 2011. Str. 172 - 173

vztahů. Tyto postupy jsou nazývány alternativními a označovány jako ADR, tedy *alternative dispute resolution*.“¹⁶⁶

Protože insolvenční řízení je svým způsobem velmi specifické soudní řízení, bylo by vhodné, aby mediátorem byla osoba znalá insolvenčního řízení, neboť jen tak může věřitelům „poskytnout reálnou vyhlídku z hlediska budoucího osudu jejich pohledávek a reálné šance jejich (ne)uspokojení v případě, že by k insolvenčnímu řízení skutečně došlo.“¹⁶⁷

K prohlášení úpadku na osobu dlužníka vůbec nemusí dojít, protože dlužník se s věřiteli může dohodnout na jiném způsobu řešení jeho tíživé finanční situace. Zde je jednak velký prostor pro věřitele tak dlužníky vyjednávání „lepšíh podmínek“ jak je již zmíněno výše, tak i prostor pro uzavření mediační dohody. V rámci tohoto mimosoudního řešení sporů mezi dlužníkem a věřitelem bude významná role mediátora, který jako třetí, na sporu nezúčastněná osoba vstoupí mezi strany sporu a pokusí se jejich situaci řešit tak, aby stranám, které v důsledku jejich sporů již nejsou schopni vzájemně komunikovat, či jejich komunikace uvízla na tzv. mrtvém bodě, kdy ani jedna ze stran není schopna učinit kompromis, rozšířil obzory a vedl je tak k řešení jejich sporu.. „V rámci takto uzavírané mediační dohody si lze představit řešení úpadku dlužníka odkladem splatnosti dlužnických závazků, poskytnutím dodatečného zajištění či prominutí části dluhu (z hlediska obsahu mediační dohody se bude nejčastěji jednat o dohodu o narovnání, která může zahrnovat rovněž prvky novace závazu, dissoluce či prominutí dluhu).“¹⁶⁸ Mediační dohoda však musí být uzavřena tak, aby byla co nejvíce minimalizována možnost napadnout jí jako odporovatelný právní úkon.¹⁶⁹ Odporovatelným právní úkony, jsou takové úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Za právní úkon se považuje též dlužníkovu opomenutí. Má-li být právní úkon nebo opomenutí posouzeno jako neúčinné, musí v jeho důsledku dojít ke zkrácení možnosti uspokojení věřitelů v rámci insolvenčního řízení, nebo dojít ke zvýhodnění některého z věřitelů oproti ostatním. S ohledem na skutečnost, že úkony, které byly učiněny bez přiměřeného protiplnění, byly jednostranně zvýhodňující či úmyslně zkracující, by mohly být rozhodnutím insolvenčního soudu prohlášeny za neúčinné, je nutné trvat na tom, aby mediátor byl znalý insolvenčního řízení.

¹⁶⁶ Raban, P. Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2004. Str. 3

¹⁶⁷ BRÝCHTA, M. Mediace a její využití v insolvenčním řízení. E-PRAVO. 22.11.2013. Staženo: 11.6.2014. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/mediace-a-jeji-vyuziti-v-insolvencnim-rizeni-92871.html>
Komentář k § 316 insolvenčního zákona

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ Dle § 235 odst. 1 IZ: „Neúčinnými jsou právní úkony, kterými dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Za právní úkon se považuje též dlužníkovu opomenutí.“

Nevýhodou využití mediace v této fázi insolvenčního řízení může být povinnost dlužníka jako právnické osoby nebo fyzické osoby - podnikatele, podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležitě pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku.¹⁷⁰ Dlužník z opatrnosti tak může zvolit raději úpadek před alternativním řešením sporu a to i přes skutečnost, že uplatnění odpovědnosti za způsobenou škodu je v praxi minimální. „*Dalším úskalím, které je třeba při mediaci jako způsobu předcházení úpadku zvažovat, je možná trestněprávní odpovědnost. Mediace by měla být vedena tím způsobem, aby nedošlo k naplnění skutkové podstaty trestného činu zvýhodnění věřitele (ust. § 223 trestního zákoníku). Je nutno vnímat, že v obecném soukromoprávním styku si může subjekt zvolit, na kterou z pohledávek věřitelů bude plnit jako první a případně v jakém rozsahu. Pokud je však na jeho straně již existující úpadek ve smyslu insolvenčního zákona (lhostejno, zda ve formě předlužení či platební neschopnosti), posledně uvedené právo se zásadně mění a dlužník by se měl mít na pozoru, aby některého z věřitelů nezvýhodnil a nezaložil tím tak svou trestní odpovědnost.*“¹⁷¹

Velká Británie se přiklání k využití mediace v rámci insolvenčního řízení. Guide Chancery 2009 se v kapitole 17¹⁷² věnující obecnému používání alternativních sporů a umožňuje odkazovat případy k mediaci, kde je to vhodné a dává zde prostor pro strany zvážit alternativní řešení sporů v různých případech.¹⁷³ Cílem těchto mediací je ujednání takových dohod mezi dlužníkem a věřiteli, které povedou k řešení platební neschopnosti dlužníka případně kompromisu mezi dlužníkem a věřitelem. Ale ani kompromis nemusí značit bezrizikovost úspěchu.¹⁷⁴ V common-law doktríně consideration, na které je založeno právo Velké Británie, se vyžaduje shoda minimálně dvou věřitelů s dlužníkem.¹⁷⁵

Protože jsou v současné době soudy přetíženy¹⁷⁶ a to zejména osobními bankroty, jejichž nápad meziročně roste, domnívám se, že zde prostor pro mediaci je. Zejména však její využití vidím v rámci reorganizace. Ale uměla bych si jí představit za určitých podmínek i v případech, kdy dlužník nesplňuje všechny podmínky pro povolení oddlužení a svým

¹⁷⁰ K tomu blíže: POHL, Tomáš. *Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona*. Bulletin advokacie. 2010, č. 7-8, s. 33-42. ISSN 1210-6348.

¹⁷¹ BRYCHTA, M. Mediace a její využití v insolvenčním řízení. E-PRAVO. 22.11.2013. Staženo: 11.6.2014. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/mediace-a-jeji-vyuziti-v-insolvencnim-rizeni-92871.html>

¹⁷² Nyní dostupný ve verzi z roku 2013: www.justice.gov.uk/downloads/courts/chancery.../chancery-guide.doc

¹⁷³ Mediator and insolvency.1.10.2010 [online]. [cit. 13-06-2014]. Dostupné z: <http://www.cedr.com/articles/?item=Mediation-and-insolvency>

¹⁷⁴ HOLÁ, L. ET AL.: *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 233

¹⁷⁵ Tamtéž

¹⁷⁶ V současné době je pouze asi 90 soudců, kteří se této agendě věnují. K tomu blíže NOVOTNÝ, Jiří. *Insolvenční soudy kolabují, na osobní bankroty je málo soudců*. Novinky.cz [online]. 4.prosinec 2014 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/355024-insolvenzni-soudy-kolabuji-na-osobni-bankroty-je-malo-soudcu.html>

návrhem na povolení oddlužení by riskoval prohlášení konkursu. Inspirovat se můžeme nejen mediací jako takovou, která je využívána ve Velké Británii, ale též samotnou právní úpravou využívanou v Anglii o které pojednávám níže.

7. Srovnání právní úpravy s úpravou v Anglii

Pro komparaci jsem si vybrala anglické právo zejména z toho důvodu, že problematiku oddlužení má zakotvenou již od roku 1986¹⁷⁷ a tak má s tímto způsobem úpadku bohatší zkušenosti než my a do jisté míry nás může inspirovat a to zejména svou flexibilitou, absencí soudního rozhodnutí, či kladením důrazu na vůli věřitelů.¹⁷⁸

Našemu oddlužení se v anglickém právu nejvíce podobá Individual Voluntary Arrangement (dále jen IVA či dohoda) a Debt relief orders (dále jen DRO nebo též prominutí dluhu).¹⁷⁹ IVA představuje dobrovolnou dohodu dlužníka s věřiteli prostřednictvím insolvenčního správce. I přesto, že se jedná o dohodu, která není předmětem soudního rozhodnutí, jako je tomu v České republice, nelze tuto dohodu zaměňovat s konsolidací úvěrů či s dohodou mezi dlužníkem a věřitelem, neboť tyto působí pouze inter partes. IVA působí i bez autoritativního soudního rozhodnutí i pro ostatní nezajištěné věřitele.¹⁸⁰ Údaje o dlužníkovi jsou zveřejněny v Personal insolvency register (www.insolvency.gov.uk), dohoda samotná však zveřejněna není. Uzavřením IVA nemusí dojít k bankrotu, tedy obdobnému režimu jakým je u nás konkurs. IVA se uzavírá na návrh dlužníka, který svou verzi IVA předloží insolvenčnímu správci. V Anglii se však běžně můžeme setkat s tím, že celou dohodu sestaví insolvenční správce, který následně předloží insolvenčnímu soudu a rozhodne, zda vedle dohody podá návrh na předběžné opatření.¹⁸¹ Na rozdíl od České republiky zde není dán prostor pro advokátní kanceláře nebo třetí osoby, aby dohodu sepsali.¹⁸² V návrhu dohody jsou zpravidla obsaženy sankce za neplnění dohody, nejčastěji to bývá právo věřitele na bankrotu (konkurs) dlužníka.

Aby dlužník mohl uzavřít IVA, musí splnit hned několik podmínek. Osoba dlužníka¹⁸³ musí být rezidentem Anglie, Walesu nebo Severního Irska, musí být v platební neschopnosti,

¹⁷⁷ A to konkrétně v části VIII Insolvency Act 1986

¹⁷⁸ Za zmínku stojí, že IVA vznikl původně jako způsob řešení úpadku drobných živnostníků a těmi byl i hojně využíván. V současné době je IVA využíván i fyzickými osobami- nepodnikateli, kteří se takto snaží řešit dluhy vzniklé ze spotřebitelských úvěrů.

¹⁷⁹ IVA i DRO jsou upraveny Insolvency Act 1986 část 7A a část VIII, dostupné na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/contents>.

¹⁸⁰ IVA se obecně týká nezajištěných věřitelů. Zajištěných věřitelů se týká pouze tehdy, pokud se do procesu dobrovolně zapojí. Též záleží, o jaký způsob zajištění jde, např. zajištění věřitelé, kteří dlužníkovi poskytli hypotéční úvěr, mají speciální ustanovení v Insolvency Act 1986, kde je speciálně upraveno, jakým způsobem mají postupovat.

¹⁸¹ Předběžné opatření zde můžeme připodobnit českému moratoriu, kdy věřitelé nemohou své pohledávky vymáhat soudní cestou.

¹⁸² Zde bych chtěla podotknout, že návrhy na oddlužení jsou často dlužníkům sepisovány za 10.000Kč a více, přičemž existují poradny pro finanční tíseň, které poskytují své služby zcela zdarma.

¹⁸³ Bez ohledu na skutečnost, že se jedná o podnikatele či fyzickou osobu.

mít 3 a více věřitelů. Na rozdíl od české právní úpravy musí mít dlužník dluh vyšší než 15.000 liber a rozsah uspokojení by měl být alespoň 25% pohledávek věřitelů, dlužník se však může dohodnout s věřiteli na jiném plnění. Zda bude dlužník svůj dluh plnit pomocí splátek, zpeněžením svého majetku, či prostřednictvím třetí osoby případně kombinací těchto způsobů je ponecháno na rozhodnutí schůze věřitelů. Vždy ale platí, že dlužník musí být zaměstnán nebo aktivně podnikat. Stejně jako u nás, i zde dlužník dokládá svá aktiva¹⁸⁴ a o tomto vyhotovuje i čestné prohlášení. Pro věřitele přínosnou podmínku zde vidím fakt, že IVA musí být pro věřitele výhodnější než bankruptcy.

Poté, co insolvenční soud obdrží návrh IVA, insolvenční správce svolá schůzi věřitelů, kde budou dohodnuty podmínky plnění dlužníka¹⁸⁵. Nejdříve 14 dní od rozeslání pozvánek bude svolána schůze věřitelů, na které se buď IVA schválí, případně upraví či odmítne. IVA se schválí v případě, kdy pro něj hlasuje 75 % hlasů věřitelů počítaných podle výše jejich pohledávek, počítají se jen hlasy hlasujících věřitelů, a to i přesto, že schválením IVA jsou pak vázáni všichni věřitelé. Insolvenční správce následně soudu sdělí, jak bude probíhat proces IVA a v případě, kdy bude zřejmé, že dlužník nespĺňuje podmínky IVA, pak věřitelé mohou požádat o bankruptcy nebo postupovat k vymožení dluhu soudní cestou. Ve většině případů věřitelé využijí bankruptcy, protože se prostřednictvím zpeněžení majetku mohou alespoň částečně uspokojit. Naproti tomu, nemá-li dlužník žádný majetek, pak stejně jako u nás věřitelé zvažují, zda má cenu nechat si pohledávku soudně přiznat, neboť to de facto může být kontraproduktivní. Splňuje-li dlužník podmínky IVA, pak v této fázi má soud možnost nařídít, aby vlastník nemovitosti, ve které se dlužník zdržuje, nevypověděl dlužníkovi nájem. Na následném plnění dohody však dohlíží nejčastěji insolvenční správce, který rozděljuje plnění. Insolvenční správce též jednou ročně vyhotoví výroční zprávu o plnění dlužníka.

Obdobně jako u nás trvá IVA obvykle 5 nebo 6 let. Na rozdíl od České republiky je z dohody zřejmé, jakou konkrétní částku bude povinen dlužník plnit a část dluhu, která nebude dlužníkem splněna, bude dlužníkovi prominuta věřiteli již na samotném začátku. Pokud dlužník splatí v IVA dohodnutou částku, pak bude zcela bez dluhu. V případě, kdy poruší podmínky dohody, mají věřitelé možnost vymáhat dluh způsobem, jaký si domluvili na schůzi věřitelů (během creditors meeting). Stejně jako u nás po dobu trvání IVA se nemohou dlužníci domáhat plnění svého dluhu mimo režim IVA a tak i zde lze předpokládat, že dlužníci nebudou vyzýváni k úhradě jejich dluhů přímo věřiteli, kteří uzavřeli dohodu. Za velkou výhodu považují skutečnost, že dlužník, který je vlastníkem nemovitosti zatížené

¹⁸⁴ Dlužník je povinen doložit svůj příjem a seznam majetku.

¹⁸⁵ Pouze u předběžného opatření lze spatřit aktivní účast soudu, který jinak spíše vykonává funkci dohledu.

hypotéčním úvěrem si bude moci nemovitost udržet, pokud bude splácet řádně svůj hypotéční úvěr.¹⁸⁶

Alternativou k IVA je tzv. Debt Relief Order (DRO), nebo-li žádost o prominutí dluhu. DRO jako nová forma platební neschopnosti byla zavedena (v sekci 108) zákonem Tribunal, Courts and Enforcement Act 2007.¹⁸⁷ Insolvency Act 1986 podrobně upravuje v části 7A podmínky DRO, tj. zejména podmínky žádosti o prominutí dluhu, úlohu soudu, postavení věřitelů a povinnosti dlužníka. Za žádost DRO musí dlužník zaplatit poplatek ve výši 90 liber. Prominutí dluhu DRO se od dohody s věřiteli IVA odlišuje zejména tím, že jej mohou využít dlužníci – fyzické osoby¹⁸⁸, jejichž dluh nepřesáhl 15 000 liber, kteří mají v aktivech méně než 300 liber a nevlastní nemovitost, nebo osobní automobil v hodnotě vyšší než 1000 liber. Dlužníkovi žádajícímu o prominutí dluhu nesmí zbývat více než 50 liber, poté, co zaplatí běžné účty spojené s chodem domácnosti. Zároveň proti dlužníkovi nemůže probíhat současně jiné insolvenční řízení. A konečně dlužník nemohl být v posledních šesti letech podroben DRO. Dlužník musí dále splnit podmínku, že v posledních třech letech, žil, podnikal nebo vlastnil majetek v Anglii nebo Walesu. Zároveň se musí jednat o tzv. „qualifying debt“ – kvalifikovaný dluh, tzn., že musí být splněny určité podmínky, aby se kvalifikoval pro aplikaci na odpuštění dluhu. Aby byly tato podmínky splněny, pak se nemůže jednat o sumu, která je splatná okamžitě nebo v blízké době a nespadá do kategorie vyloučených dluhů.¹⁸⁹

Aby byla žádost o prominutí dluhu schválena oficiálním soudním zprostředkovatelem (official receiver)¹⁹⁰ těchto žádostí, musí splnit podmínky Insolvency Act 1986 uvedené v části 7A. Pokud bude žádost schválena, pak dlužník po dobu 12 měsíců nebude muset plnit svým věřitelům a pokud se jeho finanční situace v této době nezmění, bude mu dluh prominut. *„Během těchto 12 měsíců musí dlužník dodržovat hned několik omezení, jakými jsou zákaz půjčit si více než 500 liber, aniž by uvědomil věřitele o skutečnosti, že žádal o prominutí svého dluhu, dlužník dále nemůže působit jako ředitel společnosti, případně řídit společnost a neinformovat obchodní partnery o své DRO a zakládat a spravovat společnost bez povolení soudu. Žádost o prominutí dluhu bude zveřejněna v individuálním insolvenčním*

¹⁸⁶ K tomu blíže Individual voluntary arrangements. Is an IVA right for you?. [online]. [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.stepchange.org/Howwecanhelpyou/IVAIndividualvoluntaryarrangement.aspx>

¹⁸⁷ Část 5, kapitola 3. DRO vstoupil v platnost v Anglii a Walesu 6. dubna 2009 (od toho data je i účinná).

¹⁸⁸ Právnícké osoby mohou využít tzv. company voluntary agreements.

¹⁸⁹ Vyloučené dluhy jsou pokuty, platební povinnosti vztahující se k poplatkům, alimentům a jiným tzv. „child support arrangements“ – ujednáním týkající se podpory dětí, dluhy spadající pod konfiskační nařízení, studentské půjčky, platební odškodnění nařízené soudem, půjčky pro sociální zajištění..

¹⁹⁰ Seznam oficiálních zprostředkovatelů je dostupný na The Insolvency Service official receiver office search. [online]. [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <https://www.insolvencydirect.bis.gov.uk/rebrandedorsearch/>

*rejstříku a bude odstraněn až po třech letech od skončení DRO. DRO zůstane v registru pro lustraci dobu šesti let.*¹⁹¹

DRO je vhodný pro dlužníky, kteří očekávají, že se jejich finanční situace zlepší a potřebují jen překlenout určité časové období. Zprostředkovatel provádí vlastní šetření při schválení žádosti o prominutí dluhu. Pokud při šetření zjistí, že dlužník v posledních dvou letech daroval nemovitost třetí osobě, případně nemovitost zcizil za méně než je její skutečná hodnota, bude jeho žádost odmítnuta. Stejně bude zprostředkovatel postupovat i v případě, kdy bude dlužníkovi prokázáno zvýhodňování některých věřitelů na úkor ostatních.¹⁹²

¹⁹¹ Options for paying off your debts: Restrictions. [online]. Last updated: 12 November 2014 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/options-for-paying-off-your-debts/debt-relief-orders>

¹⁹² DRO guide: Debt relief order criteria. [online]. 2012, s. 5 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.stepchange.org/Portals/0/documents/info/stepchange-DRO-guide.pdf>

8. Závěr

Úprava oddlužení si od svého zavedení našla pevné místo při řešení tíživé finanční situace dlužníků, kterým je insolvenčním zákonem dána možnost o povolení oddlužení žádat. Se stále vzrůstajícím trendem podávání návrhů na povolení oddlužení vyvstávají stále nové problematické otázky, které je třeba řešit. Judikatura vyšších soudů nám přináší odpovědi na otázky, které nejsou insolvenčním zákonem dosud řešeny. Zdaleka však nepokryje všechny možné nejasnosti, které mohou při interpretaci a aplikaci zákona vzniknout. A už vůbec nemohou soudní rozhodnutí vytvářet nové obecně závazné právní normy, jako je tomu například v anglo-americkém právním systému. Právní jistotu účastníkům řízení měla přinést revizní novela insolvenčního zákona, která mimo jiné zavedla dlouho očekávanou úpravu společného oddlužení manželů a podnikajících fyzických osob. Rozhodnutí o úpadku spojené s povolením oddlužení a následné rozhodnutí o schválení se stalo více předvídatelnější, ale přesto by precizace nové právní úpravy přispěla k předvídatelnosti rozhodnutí insolvenčního soudu.

Ve své práci jsem se snažila kriticky zhodnotit aktuální právní úpravu a navrhnout možnosti úpravy *de lege ferenda*. Novelizace by se podle mého názoru měla týkat zejména absence jednotné úpravy provádění srážek z příjmů fyzických osob podnikatelů, formy souhlasu věřitele, o jehož pohledávku jde s oddlužením dlužníka s dluhem z podnikání, zavedení společného konkursu pro manžele, zavedení účinků prohlášení oddlužení na nové SJM, jako je tomu u konkursu, zavedení možnosti rozdělení společného oddlužení manželů, pokud jeden z manželů nesplňuje podmínky oddlužení, zjednodušení formuláře „Návrhu na povolení oddlužení“ včetně zavedení vzorů jednotlivých příloh k tomuto formuláři a dále celkového zpřesnění společného oddlužení manželů. Za vhodné též považuji, aby aktivně legitimovaní k podání insolvenčního návrhu byly aktivně legitimovány osoby, kterým to zákon nyní umožňuje i v případě, že mají dluhy z podnikání a to za podmínky, že nezajištění věřitelé by případným konkursem byli uspokojeni méně.

Ve své práci jsem se snažila najít, s ohledem na možné způsoby řešení, ta která se mi zdají nejvhodnější. I přesto se domnívám, že ani sebelepší právní úprava nebude schopná předejít zneužívání institut oddlužení a to především dlužníky, kteří si jsou schopni opatřit si vyšší příjem svou výdělečnou činností, ale protože jsou si vědomi, že tento příjem bude použit jako plnění nezajištěným věřitelům, budou tito dlužníci kalkulovat s příjmem, který jim poskytne třetí osoba a který jim umožní žádat o povolení oddlužení bez toho, aniž by se

přičinili svou vlastní výdělečnou činností k zajištění většího plnění svým nezajištěným věřitelům. I přesto, že institut oddlužení preferuje sociální účel před ekonomická, tak by mělo být tím nejzazším způsobem řešení úpadku dlužníka a ne výhradně tím pro dlužníka nejvýhodnějším. Věřitelé (ať v insolvenčním řízení aktivní či pasivní) by neměli za každou cenu „doplácet“ na úpadek svého dlužníka a to i přesto, že jedním z cílů oddlužení je snížit náklady veřejných rozpočtů na sanaci těchto dlužníků.

Domnívám se, že revizní novela insolvenčního zákona zůstala „na půli cesty“ a proto bez výhrad nelze jednoznačně pozitivně zhodnotit její vliv na účastníky oddlužení a to ve fázi rozhodnutí o oddlužení a při schválení oddlužení. I přesto, doufám, že se mi podařilo uceleně rozebrat tuto fázi oddlužení a přinést nejen účastníkům řízení, ale i dalším osobám možný nový náhled na aktuální právní otázky týkající se této problematiky. Exkursem do anglické právní úpravy jsem nastínila jiný přístup k řešení finančních problémů dlužníků sanačním způsobem. Srovnání tohoto institutu v České republice a v Anglii pak nabízí další možný přístup k řešení zadluženosti fyzických a právnických osob – nepodnikatelů.

9. Summary

Insolvency law regulates bankruptcy and impending bankruptcy solutions through court proceedings as well as debt relief of legal persons who are not considered as entrepreneurs according to the law and who are at the same time without debts resulting from entrepreneurial activities and natural persons without debts resulting from entrepreneurial activities. The thesis focuses on decision on petition for debt relief and decision for authorization of debt relief. In order to apply for a debt relief order, the debtor must be in bankruptcy, i.e. having several creditors and not being able to pay financial commitments for a period longer than 30 days after due date. Petition for debt relief may be submitted exclusively by debtor, together with insolvency proposal, or as a response to the creditor's insolvency proposal. The applicant has to fill in the form prescribed by Ministry of Justice. Debt relief is authorized by court resolution unless reasons for its refusal or denial are stated.

The amendment to the Insolvency Act No. 294/2013 extended the possibility of debt relief to entrepreneurs. However, if the debtor is indebted due to his or her entrepreneurial activities, the debt relief might be approved or authorized, provided that the consent of the creditor whose receivable is factored is given, where appropriate, the receivable of a secured creditor. Otherwise, the creditor's receivable is not satisfied by bankruptcy. Further, the amendment established the possibility of joint debt relief of spouses. De facto, Insolvency Act was affected by experience of insolvency courts that frequently combined the insolvency proceedings of spouses. Debt relief can be realized either via payments determined in amortization schedule, where it is satisfactory if the amount of income of one of the spouses is liable to be confiscated, or via realization of assets, including the assets in exclusive ownership of only one of the spouses, given that the spouses are obliged to declare expressly that they consent with the realization of these assets. The declaration needs to be officially verified and submitted to the court with an accompanying application for debt relief.

Regarding the debt relief of EU citizens, debtors – physical or legal entities – will be allowed, in conformity with the Council Regulation (EC) No. 1346/2000 on insolvency proceedings, to solve the bankruptcy issues within the territory of the state where their main concerns are located. The commenced proceeding will follow the juridical order of that state where the proceeding is being held. Furthermore, secondary insolvency proceedings may be commenced.

The method of debt relief is decided by the meeting of creditors. Debt relief may be put into practice via the realization of assets or complying with amortization schedule, which

is being used by a substantial majority of creditors. Only properly registered creditors who do not apply their possessory interest are allowed to vote, which may be done openly or via ballot papers. In the event that creditors do not attend the meeting of creditors, or if neither of the methods of debt relief gains a simple majority, the decision on the method of debt relief will be made by the court. After having verified the completeness of the petition and decided if there are reasons for petition denial, the court approves debt relief.

Unfortunately, after the introduction of this rectifying amendment, many questions still remain unsolved, which may constitute legal insecurity. Legislature should mainly focus on a more detailed adjustment of the debt relief of spouses and debt relief of legal persons who are not considered as entrepreneurs according to the law and who are at the same time without debts resulting from entrepreneurial activities.

10. Seznam použitých pramenů

Monografie

HÁSOVÁ J., MORAVEC T. *Insolvenční řízení*. 1. Vyd. Praha : C.H. Beck, 2013. s.262, ISBN 978-80-7400-459-9

HOLÁ, L. a kol.: *Mediace a možnosti využití v praxi*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 512 ISBN 978-80-247-4109-3

KISLINGEROVÁ, Eva, RICHTER, Tomáš, SMRČKA, Luboš a kol. *Insolvenční praxe v České republice. V období 2008-2013*. 1. Vydání. Praha: C.H. BECK, 2013. s.143. ISBN 978-80-7400-497-1.

KUČERA, F. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : s judikaturou a souvisejícími předpisy*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 306. ISBN 978-80-7400-163-5.

MARŠÍKOVÁ, J. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: Příručka zejména pro neprávniky*. Praha : Linde, 2009. s. 394. ISBN 978-80-7201-780-5.

MORAVEC, T. *Soudní pravomoc v insolvenčním řízení s evropským prvkem*. 1. Vyd. Praha : Troas, 2012. s. 122, ISBN 978-80-904595-5-7

RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha : ASPI, a. s., 2008. 471 s. ISBN 978-80-7357-329-4.

SCHELLEOVÁ, I. *Základy insolvenčního práva*. 1. vyd. Ostrava : Key Publishing, 2008. s. 322. ISBN 978-80-87071-88-5.

SCHÖNFELD, J. *Moderní pohled na oceňování pohledávek : problém aktiv zvláště v insolvenčním řízení*. Praha : C.H. Beck, 2011 . S. 169, ISBN 978-80-7400-302-8

STAVINOHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003. s. 660. ISBN 80-210-3271-5

Komentáře

KOTOUČOVÁ, J. a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) : komentář*. 1. vyd. Praha : C.H. Beck, 2010. s. 1110. ISBN 978-80-7400-320-2.

KOZÁK, J. a kol. *Insolvenční zákon a předpisy související : Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení : komentář*. 1. vyd. Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2008. s. 928. ISBN 978-80-7357-243-3.

MARŠÍKOVÁ, J. a kol.: *Insolvenční zákon s poznámkami a judikaturou, nařízení Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. Vydání. Praha: Leges, 2014, s.864. ISBN 978-80-87576-80-9.

Elektronické prameny

BRYCHTA, Michal. Mediace a její využití v insolvenčním řízení. E-PRAVO. 22.11.2013. Staženo: 11.6.2014. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/mediace-a-jeji-vyuziti-v-insolvencnim-rizeni-92871.html>

ČERNÁ, Karolína. *Návrh na povolení oddlužení - způsob řešení úpadku nebo šikana věřitelů?* EPRAVO.cz. 27.3.2013 [online]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/navrh-na-povoleni-oddluzeni-zpusob-reseni-upadku-nebo-sikana-veritelu-89787.html>

DRO guide: Debt relief order criteria. [online]. 2012, s. 5 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.stepchange.org/Portals/0/documents/info/stepchange-DRO-guide.pdf>

HRŮŠA, Lukáš. *Nesplatná pohledávka a oddlužení.* EPRAVO.cz. 24.5.2013 [online]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/nesplatna-pohledavka-a-oddluzeni-91239.html>

Individual voluntary arrangements. Is an IVA right for you?. [online]. [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.stepchange.org/Howwecanhelpyou/IVAIndividualvoluntaryarrangement.aspx>

JIRMÁSEK, Tomáš. *Stanovení nižších splátek v oddlužení: podání návrhu.* EPRAVO.CZ [online]. 3.11.2014 [cit. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/stanoveni-nizsich-splatek-v-oddluzeni-podani-navrhu-95579.html>

KAPLAN, Daniel. *K možnosti faktického oddlužení u podnikatelů.* EPRAVO.cz. 12.4.2013 [online]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-moznosti-faktickeho-oddluzeni-u-podnikatelu-90312.html>

KOLOMIČENKO, Jakub. *Účinek zahájení insolvenčního řízení na probíhající řízení u jiného soudu.* EPRAVO.cz. 26.4.2013 [online]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/ucinek-zahajeni-insolvencniho-rizeni-na-probihajici-rizeni-u-jineho-soudu-90433.html>

KRHUT, Rostislav. *Poctivý záměr v oddlužení*. [online]. 23.09.2012, [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/poctivy-zamer-v-oddluzeni>

LISSE, Luděk. *K posouzení vykonatelnosti pohledávky přiznané rozhodčím nálezem v insolvenčním řízení*. EPRAVO.cz. 23.10.2012 [online]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-posouzeni-vykonatelnosti-pohledavky-priznane-rozhodcim-nalezem-v-insolvencnim-rizeni-86178.html>

MACHAČ, Martin. *Příhláška pohledávky známého zahraničního věřitele do insolvenčního řízení v ČR*. EPRAVO.cz. 8.6.2013 [online]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prihlaska-pohledavky-znameho-zahranicniho-veritele-do-insolvencniho-rizeni-v-cr-83207.html>

MALIŠ, Daniel. *Oddlužení podnikajících fyzických osob po revizní novele insolvenčního zákona*. EPRAVO.cz [online]. 29.7.2014 [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/oddluzeni-podnikajicich-fyzickych-osob-po-revizni-novele-insolvencniho-zakona-94928.html>

NOVOTNÝ, Jiří. *Insolvenční soudy kolabují, na osobní bankroty je málo soudců*. Novinky.cz [online]. 4. prosince 2014 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/355024-insolvencni-soudy-kolabuji-na-osobni-bankroty-je-malo-soudcu.html>

Options for paying off your debts: Restrictions. [online]. Last updated: 12 November 2014 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/options-for-paying-off-your-debts/debt-relief-orders>

PETRŮ, Jana. *Vliv nezveřejnění údajů o dlužníkovi v insolvenčním rejstříku na běh lhůty pro podání přihlášek do insolvenčního řízení*. [online]. 29.11.2013 [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/vliv-nezverejneni-udaju-o-dluznikovi-v-insolvencnim-rejstniku-na-beh-lhuty-pro-podani-prihlasek-do-insolvencniho-rizeni-92892.html>

PLEVA, Vítězslav. *Závazky z podnikání: je dlužník povinen zajistit si souhlas věřitelů v případě oddlužení?*. [online]. EPRAVO.cz 4.8.2014 [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zavazky-z-podnikani-je-dluznik-povinen-zajistit-si-souhlas-veritelu-v-pripade-oddluzeni-94828.html>

PŘECECHTĚLOVÁ, Tereza. *Revize Nařízení o úpadkovém řízení aneb evropská insolvence po patnácti letech v novém kabátě – 1. ČÁST.* [online]. 12.11.2014 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/revize-narizeni-o-upadkovem-rizeni-aneb-evropska-insolvence-po-patnacti-letech-v-novem-kabate-1-cast-96042.html>

RICHTER, Ondřej. *K odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost.* EPRAVO.cz. 14.3.2013 [online]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/k-odmitnuti-insolvenčního-navrhu-pro-zjevnou-bezdůvodnost-89959.html>

SIGMUND, Adam. *Přihlašování pohledávek do insolvence - doma i v zahraničí.* EPRAVO.cz. 29.3.2013 [online]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/prihlasovani-pohledavek-do-insolvence-doma-i-v-zahranici-89745.html>

TOMČALA, Pavel. *Insolvenční řízení a jeho mezinárodní souvislosti.: Právní zajištění a význam pro českého insolvenčního správce.* [online]. 29.9.2009 [cit. 2014-12-08]. Dostupné z: <http://komora.wz.cz/sem01.pdf>

VODA, Jiří. *Běh lhůty pro přihlášení pohledávek zahraničním věřitelům z Evropské unie.* [online]. 13.9.2012 [cit. 2014-09-23]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/beh-lhuty-pro-prihlaseni-pohledavek-zahranicnim-veritelum-z-evropske-unie-85381.html>

The Insolvency Service official receiver office search. [online]. [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <https://www.insolvencydirect.bis.gov.uk/rebrandedorsearch/>

Odborný časopis

BABUŠKOVÁ, Jana. *Oddlužení manželů - aneb co v zákoně nenajdete.* Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora. 2012, č. 4, s. 32. ISSN: 1210-6348

KAVAN, P. *Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení.* Právní rozhledy. 2008, č. 12, s. 434-440.

KRHUT, Rostislav. *Poctivý záměr v oddlužení.* Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora. 2012, č. 9, s. 42. ISSN: 1210-6348

KOZÁK, Jan. *Poradna Konkursních novin: Na dotazy odpovídá soudce a místopředseda Krajského soudu v Brně Mgr. Jan Kozák.* Konkursní noviny. 2010, č. 3, s. 1 a 3.

POHL, Tomáš. *Odpovědnost za škodu podle insolvenčního zákona.* Bulletin advokacie. 2010, č. 7-8, s. 33-42. ISSN 1210-6348.

ŘEHÁČEK, Oldřich. *Osobní bankrot v soudní praxi*. Bulletin advokacie. Praha : Česká advokátní komora. 2013, č. 7, s. 45.

Právní předpisy

Aktuální znění

zákon č. 334/2012 Sb., změna insolvenčního zákona a občanského soudního řádu

zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších

novela č. 210/2013 Sb. nařízení vlády č. 576/2006 Sb. o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě při práci ve ztíženém prostředí.

novela zákonem 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

Insolvency Act 1986 část 7A a část VIII, dostupné na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/contents>

Historické znění

zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

legislativa ES/EU

Nařízení Rady (ES) 1346/2000 o úpadkovém řízení

Judikáty

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.12.2001, sp. zn. 29 NSČR 14/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.1.2010 ve věci: KSBR 37 INS 294/2008, sp. zn.: 29 NSČR 1/2008-A

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ve věci: KSOS 34 INS 31524/2012 ze dne 16. dubna 2013, sp.zn.: 2VSOL 202/2013-A-13

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.9.2008 ve věci: KSBR 40 INS 2487/2008, sp. zn.: 2 VSOL 119/2008-A.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.8.2004, sp. zn.: 29 Odo 326/2002

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. dubna 2004, ve věci: KSUL 46 INS 346/2008, sp. zn.: 1 VSPH 9/2008, uveřejněné pod číslem 60/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2010 ve věci: KSBR 31 INS 156/2008, sp. zn.: 29 NSČR 6/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2014, sp. zn. 29 NSCR 88/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. května 2013, sen. zn. 29 NSČR 35/2013

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21.dubna 2010, ve věci KSBR 27 INS 3089/2009, sp.zn.: 3 VSOL 106/2010-B-23

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sen. zn. 29 NSČR 39/2012 (jde o usnesení ze dne 26. června 2012, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2013, pod číslem 98)

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.ledna 2014, sp.zn. 29 NSČR 5/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.února 2011, ve věci KSHK 42 INS 2002/2008, sp.zn.: 29 NSČR 1/2009-B-40

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.července 2011 ve věci KSPH 55 INS 316/2008, sp. zn.: 29 NSČR 14/2009-B-65

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. března 2012 ve věci: KSOS 31 INS 12026/2010, sp. zn.: 29 NSČR 32/2011-B-37

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3.září 2012 ve věci: KSPA 59 INS 10282/2011, sp. zn: 2 VSPH 918/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. února 2014 ve věci: KSHK 42 INS 3097/2012, sp. zn.: 29 NSČR 71/2013

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. února 2013 ve věci: KSHK 40 INS 15195/2010, sp. zn.: 3 VSPH 1190/2012

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.srpna 2012 ve věci: KSHK 45 INS 12804/2011, sp. zn.: 3 VSPH 848/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2010 ve věci: KSBR 31 INS 156/2008, sp. zn.: 29 NSČR 6/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. ledna 2014 , sp.zn. 29 NSČR 88/2013

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. října 2011 ve věci: MSPH 96 INS 714/2009, sp. zn.: 29 NSČR 36/2009-B-1491

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. března 2011 ve věci: KSPH 39 INS 4221/2008, sen. zn. 29 NSČR 20/2009

Usnesení Nejvyššího soud ČR ze dne 21. dubna 2009 ve věci: KSOS 34 INS 625/2008, sp. zn.: 29 NSČR 3/2009-A (R 79/2009)

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 31.března 2011, sp. zn.: KSPH 39 INS 4221/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2010 ve věci: KSBR 31 INS 156/2008, sen. zn. 29 NSČR 6/2008.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.května 2012 ve věci: MSPH 88 INS 18044/2011, 3 VSPH 1378/2011 , sp. zn. MSPH 88 INS 18045/2011, 3 VSPH 1379/2011

Usnesení Vrchního soud v Olomouci ze dne 18.července 2012 ve věci: KSBR 26 INS 7439/2012, sp. zn.: 3 VSOL 343/2012

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29.ledna 2014, sp.zn.: 1 VSOL 1197/2013-A-18

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16.dubna 2014, sp.zn.: VSOL 297/2014-A-9

Usnesení Vrchního soudu v Praze 1 ze dne 23. června 2014, sp.zn.: VSPH 1211/2014-A-17

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.března 2011 ve věci KSPH 39 INS 4221/2008, sp.zn: 29 NSČR 20/2009

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.dubna 2012, sp. zn. KSPH 39 INS 19345/2011, 1 VSPH 425/2012

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. července 2012ve věci KSCB 27 INS 13044/2010, 29 NSČR 22/2012-B-18

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.dubna 2009, sp.zn. KSBR 37 INS 740/2009, 2 VSOL 117/2009-A

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. září 2010, sen. zn. 29 NSČR 6/2008, uveřejněném pod číslem 61/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.června 2011, sp. zn.: 1 VSPH 689/2011-P38-9

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.září 2008 ve věci KSBR 40 INS 948/2008, sp.zn: 2 VSOL 110/2008-P21-7.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.září 2009 ve věci KSPH 37 INS 1719/2009, sp.zn.: 2 VSPH 574/2009-P10-9

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. července 2010 ve věci KSPL 27 INS 3170/2009, sp. zn.: VS Praha 3 VSPH 163/2009-P31-7

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. ledna 2012, sp.zn.: 29 Cdo 3963/2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.9.2008, sp.zn. 29 NSCR 4/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. ledna 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. září 2013 ve věci KSOS 22 INS 337/2013, sp. zn: 2 VSOL 783/2013-B-16

Nález pléna Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, uveřejněný pod č. 241/2010 Sb., účinný k 31. březnu 2011

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.1.2014, sp.zn. 29 NSČR 91/2013

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. února 2012 ve věci: KSUL 70 INS 11081/2010,sp. zn: 3 VSPH 1053/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze 22. května 2013, sen. zn. 29 NSČR 35/2013

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. října 2008 ve věci KSUL 70 INS 2162/2008, sp. zn.: 1 VSPH 170/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 4.9.2008, sp. zn. 29 NSČR 4/2008, ve věci: KSBR 38 INS 735/2008

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11. Března 2014 ve věci KSPH 60 INS 18631/2013, sp. zn.: 3 VSPH 42/2014-A-22

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. dubna 2008 ve věci MSPH 59 INS 167/2008, sp.zn.: 2 VSPH 7/2008-A

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze 22. května 2013, sen. zn. 29 NSČR 35/2013

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. srpna 2011, sp.zn: MSPH 96 INS 9061/2010-B-14

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 20. Listopadu 2012, sp.zn: KSOS 22 INS 14503/2012-B- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 15 listopadu 2013, sp. zn.: KSPH 36 INS 8425/2013

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.1.2014 , sp.zn. 29 NSČR 88/2013

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 21.dubna 2010, ve věci KSBR 27 INS 3089/2009, sp.zn.: 3 VSOL 106/2010-B-23

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 16. prosince 2011, sp.zn.: MSPH 77 INS 7172/2010-A-38

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. dubna 2009, sp. zn.: 2 VSOL 171/2008-A-30 KSBR 40 (26) INS 3469/2008 2 VSOL 171/2008-A-30

Usnesení Nejvyšší soudu ČR ze dne 24.července 2014, sen.zn. 29 NSČR 53/2012

Judgment of the Court (Grand Chamber) of 2 May 2006 - Eurofood IFSC Ltd, (Case C-341/04)

Abstrakt

Práce se zaměřuje na rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení a jeho následné schválení insolvenčním soudem. Práce řeší aktuální otázky insolvenčního řízení a to jak z pohledu věřitelů, tak z pohledu dlužníků. Hlavním cílem diplomové práce je popsat podrobně institut oddlužení a to zejména ve fázi rozhodnutí o povolení oddlužení a rozhodnutí o schválení oddlužení. Práce poukazuje na rozhodování soudů při aplikaci insolvenčního zákona, názory odborníků a problematiku nedokonalosti zákona ve vztahu k institutu oddlužení.

Abstract

The thesis is focused on the decision on the petition for debt relief and its subsequent approval by the insolvency court. It deals with current issues in insolvency proceedings from perspective of both the creditors and the debtors. The main aim of this thesis is to describe in detail the institute of discharge of debts, especially in stage of Court's decision on the authorization and approval discharge of debts. The purpose of the thesis is to describe valid legal regulation, the description of the court decisions in the use of the Insolvency Act, the expert's opinions and the problems with the imperfection of the Insolvency Act, in the part of the discharge of the debt.

Seznam klíčových slov

Klíčová slova: insolvency, oddlužení, úpadek, společné oddlužení manželů, konkurs, rozhodnutí o povolení oddlužení, povolení oddlužení, rozhodnutí o schválení oddlužení, insolvenční soud, insolvenční správce, schůze věřitelů, dlužník, věřitel, insolvenční zákon, insolvenční řízení, prominutí dluhu, dohoda s věřiteli

Keywords: insolvency, debt relief, discharge of debts, joint debt relief of spouses from debts, bankruptcy, decision on application for approval of debt relief, court's decision for authorization of debt relief, insolvency court, insolvency administrator, creditor institutions, debtor, creditor, insolvency Act, insolvency law, insolvency proceedings, Individual Voluntary Arrangement, Debt relief orders